

**YARGITAY KARARLARI VE 6552 SAYILI KANUN İLE
SON DEĞİŞİKLİKLER IŞIĞINDA
TÜRK VATANDAŞLARININ YURT DIŞINDA GEÇEN
HİZMETLERİNİN SOSYAL GÜVENLİK HUKUKU
BAKIMINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ**

*Yrd. Doç. Dr. Ali EKİN**
*Arş. Gör. Hasan KAYIRGAN***

ÖZET:

Sosyal güvenlik hukukunda genel prensip sigortalılığın teklifi ilkesidir. Bu kapsamda yurt dışında çalışan vatandaşlarımızın bu ülkelerde çalışmaları dolayısıyla ülkelerinde sigortalı olamamaları durumu söz konusudur. İfade edilen mağduriyet ise yurt dışı hizmet borçlanması ile giderilmeye çalışılmıştır. Yurt dışı hizmet borçlanması müessesesi 3201 sayılı Yurt Dışında Bulunan Türk Vatandaşlarının Yurt Dışında Geçen Sürelerinin Sosyal Güvenlikleri Bakımından Değerlendirilmesi Hakkında Kanun ile düzenleme altına alınmıştır.

Anahtar Kelimeler: Yurt Dışı Hizmet Borçlanması, Sigortalılığın Teklifi İlkesi, 3201 sayılı 3201 sayılı Yurt Dışında bulunan Türk Vatandaşlarının Yurt Dışında Geçen Sürelerinin Sosyal Güvenlikleri Bakımından Değerlendirilmesi Hakkında Kanun.

ABSTRACT:

The general rule is the uniqueness of insurance policy in the social security law. This unjust treatment have removed with Social security debiting for work rendered abroad. Time spent by Turkish nationals abroad may be taken into consideration in respect of their social security entitlements through the implementation of the conditions stipulated by Act No. 3201 of 08 May 1985 on the Eöaluation of Time Preiolds Spent by Turkish Nationals Abroad in Respect of Their Social Security Benefits.

Keywords: Social Security Debiting for Work Rendered Abroad, The Uniqueness of Insurance Policy, Act No. 3201 of 08 May 1985 on the Evaluation of Time Preiolds Spent by Turkish Nationals Abroad in Respect of Their Social Security Benefits.

* Ondokuz Mayıs Üniversitesi Hukuk Fakültesi İş ve Sosyal Güvenlik Hukuku Anabilim Dalı Öğretim Üyesi.

** Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi İş ve Sosyal Güvenlik Hukuku Anabilim Dalı Araştırma Görevlisi.

GİRİŞ

Toplum içerisinde yaşayan bireyler kimi sosyal olgularla karşılaşmakta ve çalışma faaliyetleri ya da sigortalılıkları bu sebeple engellenmektedir. Bu tür durumlarda kişiler sigortalı sayılmadıklarından, yaşlılık sigortasından faydalanma koşullarını tamamlama noktasında prim ödeme gün sayıları ve sigortalılık süreleri açısından yoksun kalmaktadırlar. İfade edilen mağduriyetin önlenmesi için öngörülmüş olan hizmet borçlanması ise yurt içinde doğum, askerlik, fahri asistanlık, tutukluluk ve gözaltı gibi ya da yurt dışında çalışılması hallerinde prim ödemediği geçirilmiş çalışma sürelerinin, sonradan prim ödeme suretiyle borçlanılarak uzun vadeli sigorta kolları açısından sigortalılık süresine ve prim ödeme gün sayısına eklenmesi ile telafi edilmesi işlevini görmektedir¹. Bu kapsamda hizmet borçlanması, yurt içi hizmet borçlanması ve yurt dışı hizmet borçlanması olarak tasnif edilmektedir. Bu çalışmada ise yurt dışı hizmet borçlanması inceleme konusu yapılacaktır.

Sosyal güvenlik sistemlerinde sigortalılığın tekliği ilkesi benimsenmiş ve bu bağlamda bir kimsenin aynı anda birden fazla ülkede sigortalı olması arzu edilmemiştir. Ülkemizde de bu durum gözetilmiş ve yurt dışında hayatlarını idame ettiren vatandaşlarımızın bu süreleri belirli şartlarda sigortalılık sürelerine dahil edebilmelerine imkan tanınmıştır.

Çalışmamızda 3201 sayılı Yurt Dışında bulunan Türk Vatandaşlarının Yurt Dışında Geçen Sürelerinin Sosyal Güvenlikleri Bakımından Değerlendirilmesi Hakkında Kanun değerlendirme konusu yapılacaktır. Bu bağlamda yurt dışı hizmet borçlanmasından yararlanma koşulları ve sigortalılık süresine etkisi incelenecektir.

¹ Ali Rıza **Okur**, “Yurt Dışı Hizmet Borçlanması ve Türk Vatandaşlığı Koşulu”, Çalışma ve Toplum Dergisi, C. 3, S. 10, İstanbul 2006, s. 129; Can **Tuncay**, “Doğum İzni Borçlanması – Karar İncelemesi-”, Legal İSGHD, C. 7, S. 27, İstanbul 2010, s. 1019; Kadir, **Arıcı**, “5510 Sayılı Kanunun Yürürlük Tarihinden Önceki Dönemde Doğum Yapan Kadın Sigortalılar (4A) da Doğum Borçlanmasından Faydalanabilirler”, Sicil İş Hukuku Dergisi, C. 5, S. 19, İstanbul 2010, s. 163-164; Talat **Canbolat**, “Yurt Dışı Hizmet Borçlanması Yapanlar da Kademeli Geçişten Yararlanır ve Sigortalılığın Başlangıç Tarihi İkili Sosyal Güvenlik Anlaşmalarına Göre Belirlenir (Karar İncelemesi)”, Prof. Dr. Sarper Süzek’e Armağan, C. 2, Beta Yayıncılık, s. 2253; Saim **Ocak**, “Sigorta Başlangıcından Önceki Doğumlar Nedeniyle Hizmet Borçlanması (Karar Tahlili)”, Legal İSGHD., C. 8, S. 32, İstanbul 2011, s. 1506 (Borçlanma); Saim **Ocak**, “Yargıtay Hukuk Genel Kurulu’nun Yurtdışı Hizmet Borçlanması Hakkında 29.09.2010 Tarihli Kararın İncelenmesi”, Çalışma ve Toplum Dergisi, C. 2, S. 29, İstanbul 2011, s. 315 (Yurtdışı Hizmet Borçlanması); Ali **Güzel**/Ali Rıza **Okur**/Nurşen **Caniklioğlu**, Sosyal Güvenlik Hukuku, 14. B., Beta Yayıncılık, İstanbul 2012, s. 587; YHGK, 18.05.2011, E. 2011/10-311, K. 2011/322 (Legalbank, E. T. 21.10.2013).

TÜRK VATANDAŞLARININ YURT DIŞI HİZMET BORÇLANMASI

I. GENEL OLARAK

Yurt dışında çalışması nedeniyle yurt dışında geçirdiği süreleri sosyal güvenlik açısından değerlendiremeyen ya da çalıştığı ülke ile Türkiye arasında ikili anlaşma imkanının bulunmadığı ülkelerde çalıştığı süreleri Türk sosyal sigorta sisteminde değerlendirme imkanı bulamayan kimselere yurt dışında çalıştığı bu süreleri borçlanma imkanı sağlanmış ve kolaylaştırıcı bir yol öngörülmüştür². Bu bağlamda yurt dışı hizmet borçlanması, yabancı ülkelerde geçen belirli bazı hizmet sürelerinin Türkiye’de geçmiş gibi sayılarak sigortalılık sürelerine dahil edilmesi olarak tanımlanabilecektir³.

II. BORÇLANABİLECEK KİŞİLER

Ülkemiz ile sosyal güvenlik sözleşmesi bulunmayan ya da sosyal güvenlik sözleşmesinde sigortalılığın başlangıcı konusunda özel hüküm bulunmayan ülkelerde çalışan vatandaşların söze konu süreleri borçlanma ihtiyacı doğmaktadır. Zira bu kişilerin yurtdışında geçen çalışmalarını ülkemizde sağlanan yaşlılık sigortasından faydalanma koşulları içerisinde kabul ettirebilmeleri açısından borçlanma yapmaları zaruridir. Bu sebeple öncelikle Türkiye ile aralarında sosyal güvenlik sözleşmesi bulunmayan ya da bulunsa dahi sözleşmede sigortalılığın başlangıcına ilişkin hüküm bulunmayan ülkelerde çalışan Türk vatandaşları yurt dışı hizmet borçlanması yapabileceklerdir.

Buna ilaveten SSGSSK’nın 4. maddesinin son fıkrasında ülkemiz ile sosyal güvenlik sözleşmesi bulunmayan Türk vatandaşlarının 4/1-a kapsamında sigortalı sayılacakları ve istekleri halinde uzun vadeli sigortalı kollarından da faydalanabilecekleri hüküm altına alınmıştır. İşte bu imkandan faydalanan Türk vatandaşlarının da çalışmalarını sigortalılık süresine dahil edebilmek için ayrıca yurt dışı hizmet borçlanmasına konu etmelerine ihtiyaçları bulunmamaktadır⁴. Ancak dile getirilen çalışma süresinde sosyal güvenlik sözleşmesi bulunmayan ülkelere çalışmaya gönderilen Türk işçilerinin yalnız kısa vadeli sigorta kollarından faydalandırılması halinde borçlanma imkanının doğacağı da belirtilmelidir⁵.

² Hediye **Ergin**, “Son Değişiklikler Işığında Yurtdışı Hizmet Borçlanması”, Legal İSGHD., C. 5, S. 18, İstanbul 2008, s. 554 (Son Değişiklikler); **Okur**, s. 110; **Arıcı**, Doğum borçlanması, s. 163.

³ **Can Tuncay/Ömer Ekmekçi**, Sosyal Güvenlik Hukuku Dersleri, 15. B., Beta Yayıncılık, İstanbul 2012, s. 560; **Fatih Uşan**, Türk Sosyal Güvenlik Hukukunun Temel Esasları, 1. B., Seçkin Yayıncılık, Ankara 2009, s. 254.

⁴ **Eda Manav**, “Yurtdışında Yaşayan Türk Vatandaşlarının Çalışma Hayatına İlişkin Önemli Sorunlar”, Sicil İş Hukuku Dergisi, C. 3, S. 30, İstanbul 2013, s. 113.

⁵ **Süleyman Tuncay/Ahmet Aras**, Sosyal Güvenlik Sistemimizde Son Düzenlemelerle Hizmet Borçlanmaları (İçtihatlı ve Örnekli), Yaklaşım Yayıncılık, Ankara 2010, s. 50; **Ergin**, Son değişiklikler, s. 569-571.

3201 sayılı Kanunda⁶ 18 yaşını doldurmuş ve yurtdışında çalışmış Türk vatandaşları ile yurtdışında hiçbir işte çalışmamış olsa da 18 yaşını doldurmuş ev kadınlarının borçlanma hakkına sahip oldukları kabul edilmiştir⁷. Gerçekten 3201 sayılı Kanunun 3. maddesi, “*Bu Kanunun 1. maddesinde belirtilenler ile, yurt dışında çalışmakta iken veya yurda kesin dönüş yaptıktan sonra ölenlerin Türk vatandaşı olan hak sahipleri sigortalının Türkiye’de hiçbir sosyal güvenlik kuruluşuna tabi çalışması yoksa, Sosyal Güvenlik Kurumuna, Türkiye’de çalışması varsa, en son tabi olduğu sosyal güvenlik kuruluşuna müracaat etmek suretiyle bu Kanunla getirilen haklardan yararlanırlar.*” hükmünü öngörmektedir. Buna karşılık daha önce Türkiye’de örneğin hizmet sözleşmesi ile çalışmanın esas alındığı bir sigortalılık ilişkisi bulunması halinde ise 4/1-a kapsamında sigortalı olarak kabul edilecektir⁸.

3201 sayılı Kanun gereğince borçlanma yapacak olan sigortalıların hangi kapsamda değerlendirileceği de önem arz etmektedir. Nitekim 3201 sayılı Kanunun 5. maddesine 4. fıkra hükmü olarak eklenen ek fıkra ile, “*Yurtdışı hizmet borçlanmasına ait süreler SSGSSK’ya göre hangi sigortalılık haline göre geçmiş sayılacağına belirlenmesinde; Türkiye’de sigortalılıkları varsa, borçlanma talep tarihindeki en son sigortalılık haline göre, sigortalılıkları yoksa, aynı Kanunun 4. maddesinin birinci fıkrasının (b) bendi kapsamında geçmiş sigortalılık süresi olarak kabul edilir.*” hükmü getirilmiştir. Bu sebeple, Türkiye’de herhangi bir sigortalılığı bulunmayanların 4/1-b kapsamında sigortalı olarak değerlendirilmesi gerekecektir⁹. Buna karşılık daha önce Türkiye’de örneğin hizmet

⁶ Yurt Dışında Bulunan Türk Vatandaşlarının Yurt Dışında Geçen Sürelerinin Sosyal Güvenlikleri Bakımından Değerlendirilmesi Hakkında Kanun, RG. 22.05.1985, S. 18761.

⁷ Mahmut **Çolak**/Ercüment **Öztürk**, Yurt Dışındaki Türk Vatandaşlarının Emeklilik Yolları ve Sosyal Güvenliği, Yaklaşım Yayıncılık, Ankara 2006, s. 63; **Uşan**, s. 254-255; **Fatma Basterzi**, Yaşlılık Sigortası, TİSK Yayını, Ankara 2006, s. 213-214; Süleyman **Tuncay/Aras**, s. 46; **Pakin Akın**, Ebru, Türk Hukukunda Kadın İşçilerin Sosyal Güvenliği, Legal Yayıncılık, İstanbul 2005, s. 90.

⁸ “*Bu hüküm borçlanma yaparı iyileştirici nitelikte gözükiyorsa da sonradan borçlanılan süreyle kıyaslandığında eşitlik ilkesine aykırı gözükmektedir.*”, Can **Tuncay/Elmekçi**, s. 568; “*...Somut olayda, davacının Türkiye’de 5510 sayılı Kanun’un 4/1-(a) bendi kapsamında 1.4.1971-30.06.1971 tarihleri arasında 90 gün sigortalı çalışması bulunmakta olup Kanun’un 5. maddesine göre yurt dışı hizmet borçlanmasına ait sürelerin 5510 sayılı Kanun’un 4/1-(a) bendi kapsamında sigortalılık haline göre geçmiş sayılması gerektiğine karar verilmesi gerekirken yerinde olmayan gerekçe ile 4/1-(a) maddesi kapsamında borçlanma talebinin reddine karar verilmesi usul ve yasaya aykırı olup bozma nedenidir...*”, Y.21.HD., 30.09.2013, E. 2013/16349, K. 2013/17369 (Yayınlanmamış Karar); Y.10.HD., 13.09.2013, E. 2013/12774, K. 2013/16128 (Yayınlanmamış Karar).

⁹ “*...Türkiye – Fransa arasında aktedilen Sosyal Güvenlik Sözleşmesinde, Türk sosyal güvenlik mevzuatına tabi olmadan önce, Fransa sosyal güvenlik rejimine tabi olunması halinde, Fransa sosyal güvenlik rejimine tabi olunan tarihin, Türkiye’de Malullük, Yaşlılık ve Ölüm Sigortalarına ilk defa tabi olduğu tarih olarak kabul edileceği yönünde açık hüküm bulunurken; söz konusu Uluslararası sözleşmede, yurtdışında geçirilen çalışma sürelerinin,*

sözleşmesi ile çalışmanın esas alındığı bir sigortalılık ilişkisi bulunması halinde ise 4/1-a kapsamında sigortalı olarak kabul edilecektir¹⁰.

III. BORÇLANILABİLECEK SÜRELER

Yurtdışı hizmet borçlanmasında yurtdışında geçen sigortalılık süreleri ile bu süreler arasında veya sonunda her birinde bir yıla kadar olan işsizlik süreleri¹¹ ve ev kadını olarak geçen süreler¹² esas alınmaktadır¹³. Mülga Kanun döne-

akit ülke mevzuatına göre sosyal güvenlikleri bakımından değerlendirilmesi aşamasında, hangi sigortalılık niteliğine göre borçlanılabileceği konusunda açık ve özel bir düzenleme de yer almamaktadır. Bu durumda, 3201 sayılı Yasa kapsamında yapılmak istenilen borçlanmanın, 5510 sayılı Yasanın 4/1-b maddesi kapsamında değerlendirilmesi gerekmekte olup, aksini öngören mahkeme kabulü yerinde değildir...”, Y.10.HD., 14.02.2013, E. 2013/864, K. 2013/2266 (Yayınlanmamış Karar); Y.10.HD., 11.02.2013, E. 2011/19280, K. 2013/1884 (Yayınlanmamış Karar); Y.21.HD., 06.03.2013, E. 2013/3854, K. 2013/4046; Y.21.HD., 10.04.2013, E. 2013/5849, K. 2013/7166 (Legalbank, E. T. 23.11.2013); “...Somut olayda, davacının borçlanma talep tarihi 10.04.2012 olup bu tarihten önce Türkiye’de 5510 sayılı Kanun’un 4/1-(a) bendi kapsamında sigortalılığı bulunmadığından 3201 sayılı Kanun’un 5. maddesinin 4. fıkrasına göre yurt dışı hizmet borçlanmasına ait sürelerin 5510 sayılı Kanun’un 4/1-(b) bendi kapsamında sigortalılık haline göre geçmiş sayılacağına ilişkin Kurum işlemi doğru olduğu halde mahkemece yerinde olmayan gerekçeyle davacının yurt dışı borçlanmasının 5510 sayılı Kanun’un 4/1-(a) bendi kapsamında olduğunun tespitine karar verilmesi usul ve yasaya aykırı olup bozma nedenidir...”, Y.21.HD., 10.10.2013, E. 2013/16700, K. 2013/18390 (Yayınlanmamış Karar).

¹⁰ “Bu hüküm borçlanma yaparı iyileştirici nitelikte gözüküyorsa da sonradan borçlanılan süreyle kıyaslandığında eşitlik ilkesine aykırı gözükmektedir.”, Can **Tuncay/Ekmekçi**, s. 568; “...Somut olayda, davacının Türkiye’de 5510 sayılı Kanun’un 4/1-(a) bendi kapsamında 1.4.1971-30.06.1971 tarihleri arasında 90 gün sigortalı çalışması bulunmakta olup Kanun’un 5. maddesine göre yurt dışı hizmet borçlanmasına ait sürelerin 5510 sayılı Kanun’un 4/1-(a) bendi kapsamında sigortalılık haline göre geçmiş sayılması gerektiğine karar verilmesi gerekirken yerinde olmayan gerekçe ile 4/1-(a) maddesi kapsamında borçlanma talebinin reddine karar verilmesi usul ve yasaya aykırı olup bozma nedenidir...”, Y.21.HD., 30.09.2013, E. 2013/16349, K. 2013/17369 (Yayınlanmamış Karar); Y.10.HD., 13.09.2013, E. 2013/12774, K. 2013/16128 (Yayınlanmamış Karar).

¹¹ Çalışma sürelerine dahil olan bir yıllık işsizlik süresi ile çalışma süresinin sonundan itibaren bir yıllık işsiz kalan sürenin borçlanılabilemesinin mümkün olduğuna göre çalışma süreleri dışında iki yıllık işsizlik süresinin borçlanılabileceğine ilişkin bkz. Resul **Aslanköylü**, Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu Şerhi, (SSK ve BAĞ-KUR KANUNU ile Karşılaştırmalı), C. II, Bilge Yayınevi, Ankara 2013, s. 1737; “...Somut olayda, erkek olan davacının yurtdışında fiili çalışması 01.01.1992 tarihinde başlamakta olup öncesindeki dönem okul eğitimine ilişkindir. Davacının borçlanabileceği süre 18 yaşını doldurduktan sonra, Türk vatandaşı iken geçen ve belgelendirilen sigortalılık süreleri ve bu süreleri arasında veya sonunda her birinde bir yıla kadar olan işsizlik sürelerinden ibaret olup yurt dışında sigortalı çalışmasından önce geçen okul eğitimi dönemini işsizlik süresi kapsamında borçlanması mümkün değildir. Mahkemece 10.11.1967 doğumlu davacının yurtdışında sigortalı çalışmasının başladığı 01.01.1992 tarihi ile izinle Türk vatandaşlığından çıktığı 14.06.2002 tarihleri arasında geçen sigortalılık süreleri ve bu süreleri arasında veya sonunda her birinde bir yıla kadar olan işsizlik sürelerini borçlanma hakkı bulunduğunun tespitine karar verilmesi gerekirken yerinde olmayan gerekçe

minde olduğu üzere SSGSSK. döneminde de yurtdışında geçen askerlik sürelerinin de borçlanması mümkün olmalıdır¹⁴.

Burada kimi sürelerin yurt dışı hizmet borçlanmasında dikkate alınmayacağı da belirtilmelidir. Buna göre; 18 yaşın doldurulmasından önce yurtdışında sigortalı ya da ev kadını olarak geçen, Türk vatandaşlığının kazanılmasından önce veya Türk vatandaşlığının kaybedilmesinden sonra yurtdışında sigortalı veya ev kadını olarak geçen, ikili sosyal güvenlik sözleşmesine göre kendilerine kısmi aylık bağlanmış olanların yurtdışında geçen sigortalılık süreleri arasında ve bu sürelerin bitim tarihinden sonraki işsizlik sürelerinin, sosyal güvenlik kanunlarına göre malullük, yaşlılık ve ölüm sigortaları kapsamında geçen sürelerle çakışan yurtdışı sürelerinin borçlanmaya konu olamayacağı da yönetmelikte hüküm altına alınmıştır¹⁵ (Yurt Dışında Geçen Hizmetlerin Borçlandırılması ve Değerlendirilmesine İlişkin Yönetmelik. m. 6).

IV. YURT DIŞI HİZMET BORÇLANMASI İÇİN GEREKLİ ŞARTLAR

Yurt dışı hizmet borçlanması hakkından faydalanılabilmemesinin koşulları; vatandaşlık, yurda kesin dönüş, geçerli sigortalılık süresi, bu sürelerin belgelenmesi ve yazılı başvuru ile tahakkuk ettirilen borcun ödenmesi olarak sıralanabilecektir¹⁶.

ile işsizlik süresi kapsamında borçlanması mümkün olmayan 10.11.1985-31.12.1991 tarihleri arasındaki okul eğitimi süresi de dahil edilerek davacının 10.11.1985-14.06.2002 tarihleri arasında yurt dışında geçen çalışma sürelerini borçlanabileceğinin tespitine karar verilmesi usul ve yasaya aykırı olup bozma nedenidir...", Y.21.HD., 18.07.2013, E. 2013/12178, K. 2013/14953 (Yayınlanmamış Karar).

¹² "...Davacı "kadın" olup yurt dışında 18 yaşını doldurduktan sonra, Türk vatandaşı iken ev kadını olarak geçen süreleri de borçlanabilir. Davacı Almanya'da 15.10.1985 tarihinden itibaren ikamet etmekte olup bu tarihten itibaren geçen süreyi ev kadını olarak borçlanma hakkı bulunduğundan mahkemece, davacının 15.10.1985-27.4.2000 tarihleri arasında geçen süreyi borçlanma hakkının bulunduğu tespitine karar verilmesi gerekirken yerinde olmayan gerekçe ile ev kadınlığı süresi dışlanarak yazılı biçimde karar verilmesi usul ve yasaya aykırı olup bozma nedenidir..."", Y.21.HD., 04.07.2013, E. 2013/11841, K. 2013/14453 (Yayınlanmamış Karar).

¹³ Ali **Güzel/Saim Ocak**, "Yurtdışı Hizmet Borçlanmasına İlişkin Yeni Düzenlemeler ve Yargı Kararları Hakkında Genel Bir Değerlendirme", Legal İSGHD., C. 3, S. 12, İstanbul 2006, s. 1344; Mehmet **Bulut**, Sosyal Güvenlik Hukukunda Uygulamalar, 2. B., Bilge Yayınevi, Ankara 2013, s. 718-719; **Manav**, s. 110; Can **Tuncay/Ekmekçi**, s. 564-565; **Uşan**, s. 255; **Ocak**, Yurtdışı Hizmet Borçlanması, s. 316; **Ergin**, Geçici Hükümler, s. 260; **Ergin**, Son değişiklikler, s. 568-570; Fatma **Başterzi**, s. 214-215; Süleyman **Tuncay/Aras**, s. 48-49;

¹⁴ Mülga Sosyal Güvenlik Kanunları döneminde yurtdışında geçen askerlik sürelerinin de borçlanılabileceğine ilişkin bkz. **Okur**, s. 130.

¹⁵ Süleyman **Tuncay/Aras**, s. 49; **Ergin**, Son değişiklikler, s. 569-571; **Bulut**, s. 719-720.

¹⁶ **Bulut**, s. 716.

A. Türk Vatandaşlığı Koşulu

Yurt dışı hizmet borçlanmasında Türk vatandaşlığı koşulu iki halde aranmaktadır. Buna göre de borçlanılması istenilen sürelerde ve talep tarihinde vatandaşlığın bulunması hallerinde yurt dışı hizmet borçlanmasının yapılabilmesi mümkündür¹⁷. Nitekim 3201 sayılı Kanunun 1. maddesi ile 2 maddesi b bendinde de ancak Türk vatandaşlarının Türk vatandaşı iken geçen sürelerinin sosyal güvenlik hukuku bakımından dikkate alınabilmesine müsaade edildiği görülmektedir. Durum böyle olmakla beraber Türk vatandaşlığından izinle ayrılma durumunda vatandaşlığı haiz olmasa da izinle ayrılmadan önceki sürelerin yurt dışı hizmet borçlanmasına konu olabileceği Yargıtay tarafından da kabul edilmektedir¹⁸. Ancak izin almak suretiyle vatandaşlıktan çıktıktan sonraki süre

¹⁷ Levent **Akın**, “4958 Sayılı Yasa ve Anayasa Mahkemesi Kararının Yurt Dışı Hizmet Borçlanmasına Etkileri”, A. Can **Tuncay**’a Armağan, Legal Yayıncılık, İstanbul 2005, s. 959 (Borçlanma); Hediye **Ergin**, “Yurtdışı Hizmet Borçlanmasında Son Gelişmeler”, Sicil İş Hukuku Dergisi, C. 4, S. 16, İstanbul 2009, s. 164 (Borçlanma); Hediye **Ergin**, “Zorunlu Göçe Tabi Tutulduktan Sonra Türk Vatandaşlığına Alınanların Yurtdışı Hizmet Borçlanmasından Yararlanması”, Legal İSGHD., C. 6, S. 24, İstanbul 2009, s. 1469 (Göç); **Manav**, s. 110; Can **Tuncay/Ekmekçi**, s. 561; Süleyman **Tuncay/Aras**, s. 44; **Ergin**, Geçici Hükümler, s. 260; **Bulut**, s. 716.

¹⁸ “...Somut olaya gelince; 06.03.1962 tarihinde, doğumla Türk vatandaşı olup, Türkiye’de, 10.01.1989-30.11.1989 tarihleri arasında hizmet sözleşmesine dayalı çalışmaları bulunan, Bakanlar Kurulu’nun 23.12.1998 gün ve 1998/12263 sayılı kararı ile Türk vatandaşlığından çıkmasına izin verilen ve vatandaşlıktan çıkma belgesini teslim aldığı 26.08.1999 tarihi itibarıyla Türk vatandaşlığına kaybedip, halen Türk vatandaşı olmadığı anlaşılan davacının; 28.11.2005 tarihinde Sosyal Güvenlik Kurumu’na başvurarak Almanya’da geçen çalışmalarının 3201 sayılı Kanun’a göre değerlendirilmesi için borçlanma talebinde bulunduğu, davalı Kurum tarafından, yurtdışında geçen çalışma sürelerini borçlanma hakkının sadece Türk vatandaşlığına haiz olanlara tanındığı gerekçesiyle isteğinin reddedildiği hususları tartışmasıdır. Her ne kadar 3201 sayılı Kanunun uygulama yönetmeliğinin 2. ve 6. maddeleri borçlanmanın kabul edilebilmesi için davalı kuruma başvuru tarihinde hak sahibinin Türk vatandaşı olma şartını aramış ise de; Anayasa, Türk Vatandaşlık Kanunu ve 3201 sayılı Kanunun amaç ve özü gözetilerek yukarıda açıklanan maddeler birlikte değerlendirildiğinde, Türk vatandaşlığından izinle çıkan ve borçlanma talep tarihinde Türk vatandaşlığına haiz olmayan davacıyı, Türk Vatandaşlık Kanunu’nun sosyal haklar bakımından vatandaş gibi kabul ettiği, ayrıca Türk vatandaşlığından izinle çıkmadan önce yurtdışında gerçekleşen çalışma sürelerine ilişkin borçlanma hakkının, Türk Vatandaşlık Kanunu ile kazanılmış hak sayılarak korunması ve Türk vatandaşlarına tanınan haklardan aynen yararlanması gerektiği belirgindir. Kazanılmış hak, kişinin bulunduğu statüden doğan, kendisi yönünden kesinleşmiş ve kişisel niteliğe dönüşmüş bir haktır. Kazanılmış haklar, Hukuk Devleti kavramının temelini oluşturan en önemli unsurlardandır. Kazanılmış hakları ortadan kaldırıcı nitelikte sonuçlara yol açan yorumlar Anayasanın 2. maddesinde açıklanan “Türkiye Cumhuriyeti sosyal bir hukuk devletidir” hükmüne aykırılık oluşturacağı gibi, toplumsal kararlılığı, hukuksal güvenceyi ortadan kaldırır, belirsizlik ortamına neden olur ve kabul edilemez. Hal böyle olunca, davacının Türk vatandaşı olarak yurt dışında çalıştığı süreleri 3201 sayılı Kanun gereğince borçlanabileceğinin kabulü gerekir...”, YHGK., 28.04.2010, E. 2010/10-210, K. 2010/240 (Legalbank, E. T. 22.11.2013); Y.10.HD., 11.02.2013, E. 2011/19280, K. 2013/1884 (Yayımlanmamış Karar); Hatice Duygu **Özer**, Türk Sosyal Güvenlik Hukukunda Yaşlılık Aylığına Hak Kazanma Koşulları, Yayımlanmamış Doktora Tezi, İstanbul 2012 s. 330; bu konuda verilmiş olan 29.09.2010 tarih, E. 2010/10-472, K. 2010/440 sayılı Yargıtay Hukuk Genel Kurul Kararını haklı bulan görüş için ayrıca bkz.: **Canbolat**, s. 2260.

açısından ise yurt dışı hizmet borçlanması yapılamayacağı da vurgulanmaktadır¹⁹. Gerçekten 5901 sayılı Türk Vatandaşlığı Kanunu'nda²⁰ doğumla Türk vatandaşı olup da çıkma izni almak suretiyle Türk vatandaşlığını kaybedenlerin ve üçüncü dereceye kadar olan altsoylarının, Türk Vatandaşlık Kanunu'nda belirtilen istisnalar dışında Türk vatandaşlarına tanınan haklardan millî güvenliğe ve kamu düzenine ilişkin hükümler saklı kalmak kaydıyla aynen yararlanmaya devam edecekleri hüküm altına alınmıştır. Bu madde kapsamında bulunan kişilerin sosyal güvenliğe ilişkin kazanılmış hakları saklı olup bu hakların kullanımında ilgili kanunlardaki hükümlere tabi olacakları öngörülmüştür (TVK. m. 28/1-2). Bu bakımdan 3201 sayılı kanun gereğince Türk vatandaşı olarak geçirilen sürelerin borçlanılabilmesi mümkün kabul edilmeli, ayrıca bu kişilerin borçlanma talep anında Türk vatandaşı olma şartı aranmamalıdır²¹. Yurt Dışında

¹⁹ “...Somut olayda, davacının Türk vatandaşlığından çıkmasına izin verilmiş olup çıkma belgesini teslim aldığı 12.06.2001 tarihinde Türk vatandaşlığını kaybetmiştir. Mahkemece bu maddi ve hukuki olgular gözetilerek davacının çıkma belgesini teslim aldığı 12.06.2001 tarihine kadar geçen süreyi borçlanma hakkı bulunduğu tespitine karar verilmesi gerekirken yazılı biçimde 26.06.2001 tarihine kadar geçen süreyi borçlanma hakkı bulunduğu tespitine karar verilmesi usul ve yasaya aykırı olup bozma nedenidir...”, Y.21.HD., 11/07/2013, E. 2013/5254, K. 2013/14898 (Yayınlanmamış Karar); “...Davaya konu somut olayda uyumsuzluk; çekişme konusu dönemde yürürlükte bulunan 403 sayılı Türk vatandaşlık Kanununun 20. maddesi uyarınca dava tarihinden önce 12.06.2009 tarihinde yürürlüğü giren 5901 sayılı Türk vatandaşlık Kanununun 25. maddesi gereğince, Bakanlar Kurulu Kararı ile Türk vatandaşlığından çıkmasına izin verilip, 24.03.1999 tarihinde Alman vatandaşlığına geçen, borçlanma talebi Kurumca reddedilen dönemde Türk vatandaşı olmadığı çekişmesiz bulunan davacının 24.03.1999 tarihinden sonra Almanya'da gerçekleşen çalışma sürelerini 3201 sayılı Kanun kapsamında borçlanarak sosyal güvenliği bakımından değerlendirilip, değerlendirilmeyeceğine ilişkin olup, Yargıtay Hukuk Genel Kurulunun 28.04.2010 gün ve 2010/10-210-240 sayılı kararında da açıkça belirtildiği üzere 3201 sayılı Kanunun 1. ve uygulama yönetmeliğinin 2. maddesine göre, Türk vatandaşlarının; Türk vatandaşı olarak yurtdışında gerçekleşen çalışmalarını borçlanabilecekleri öngörülmüş olup, Türk vatandaşlığının kaybedilmesinden sonraki dönemde gerçekleşen hizmetlerin borçlanması mümkün bulunmadığından bu döneme ilişkin istemin reddine karar verilmesi gerekirken eksik inceleme ve yanlış değerlendirme sonucu yazılı şekilde kabule karar verilmiş olması, usul ve yasaya aykırı olup, bozma nedenidir...”, Y.10.HD., 21.11.2011, E. 2010/8194, K. 2011/15524 (Legalbank, E. T. 22.11.2013); Y.10.HD., 05.09.2013, E. 2013/14819, K. 2013/15344 (Yayınlanmamış Karar).

²⁰ RG., 12.06.2009, S. 27256.

²¹ “...Türk vatandaşlığını kaybeden kişilerin, kayıp tarihinden itibaren yabancı muamelesine tabi tutulacağına ilişkin genel hüküm aynen korunmaktadır. Bu hükme göre, Türk vatandaşlığını çıkma izni dışındaki yollardan biriyle kaybeden kişiler yabancı muamelesine tabi tutulacaktır... Her ne kadar, 3201 sayılı Kanunun uygulama yönetmeliğinde, borçlanma tarihinde de Türk vatandaşı olunması gerektiği belirtilmiş ise de; gerek, 12.06.2009 tarihinde yürürlüğe giren 5901 sayılı Türk Vatandaşlığı Kanununun 28. maddesinde; gerekse önceki 403 sayılı Türk Vatandaşlığı Kanununun 29. maddesindeki yasal düzenlemeye yer verilerek, doğumla Türk vatandaşı olup da, İçişleri Bakanlığında vatandaşlıktan çıkma izni alanların, sosyal güvenliğe ilişkin kazanılmış hakları saklı tutulmuş olup; anılan kişilerin bu hakların kullanımında ilgili kanunlardaki hükümlere tabi olmak şartıyla Türk vatandaşlarına tanınan haklardan aynen yararlanmaya devam edecekleri belirtilmiştir. Açıklanan kanun maddeleri, açıkça, çıkma izni almak suretiyle Türk vatandaşlığını kaybeden kişilerin kazanılmış haklarının koru-

Geçen Hizmetlerin Borçlandırılması ve Değerlendirilmesine İlişkin Yönetmelikte, borçlanma tarihinde de Türk vatandaşı olunması gerektiği belirtilmiş ise de; gerek, 12.06.2009 tarihinde yürürlüğe giren 5901 sayılı Türk Vatandaşlığı Kanununun 28. maddesinde; gerekse mülga 403 sayılı Türk Vatandaşlığı Kanununun 29. maddesindeki yasal düzenlemeye yer verilerek, doğumla Türk vatandaşı olup da, İçişleri Bakanlığından vatandaşlıktan çıkma izni alanların, sosyal güvenliğe ilişkin kazanılmış hakları saklı tutulmuş olup; anılan kişilerin bu hakların kullanımında ilgili kanunlardaki hükümlere tâbi olmak şartıyla Türk vatandaşlarına tanınan haklardan aynen yararlanmaya devam edecekleri belirtilmiştir. Açıklanan kanun maddeleri, açıkça, çıkma izni almak suretiyle Türk vatandaşlığını kaybeden kişilerin kazanılmış haklarının korunacağını isabetli bir şekilde belirtmektedir²². Nitekim 6552 sayılı kanun²³ ile 3201 sayılı kanunun 1. maddesinde yapılan değişiklikle; doğumla Türk vatandaşı olup da çıkma izni almak suretiyle Türk vatandaşlığını kaybedenlerin on sekiz yaşını doldurduktan sonra Türk vatandaşı olarak yurt dışında geçen ve belgelendirilen sigortalılık süreleri borçlanma yoluyla sigortalılığa dahil edilebileceği kabul edilmiştir (6552 sayılı Kanun m. 28).

Çifte vatandaşlığın bulunması ise borçlanma talebine engel oluşturmazdır²⁴. Bunun yanında Yargıtay kararında²⁵ da belirtildiği üzere Türk soylu

nacağını belirtmektedir... Somut olayda, 15.04.1968 doğumlu davacının 04.06.1986 tarihinden itibaren yurt dışında çalışması bulunmaktadır. Davacı 26.09.2003 tarihinde izinle vatandaşlıktan çıkmış ve 07.09.2012 tarihinde borçlanma başvurusunda bulunmuştur. 3201 sayılı Kanun'un 1. maddesine göre erkek Türk vatandaşları yurt dışında 18 yaşını doldurduktan sonra, Türk vatandaşı iken geçen ve belgelendirilen sigortalılık süreleri ve bu süreleri arasında veya sonunda her birinde bir yıla kadar olan işsizlik sürelerini borçlanabilir. Davacı 15.04.1968 doğumlu olup 18 yaşını 15.04.1986 tarihinde ikmal etmiş ise de yurt dışındaki sigortalılığı 04.06.1986 tarihinde başladığından bu tarihten önceki dönemi borçlanamaz. Mahkemece, davacının 04.06.1986-05.09.2003 tarihleri arasında yurt dışında Türk vatandaşı iken geçen süreyi 07.09.2012 tarihindeki prime esas asgari günlük kazanç üzerinden 3201 sayılı Yasa uyarınca borçlanma hakkı bulunduğu tespitine karar verilmesi gerekirken borçlanılması mümkün bulunmayan 15.04.1986-03.06.1986 tarihleri arasındaki süreyi de borçlanma hakkı bulunduğu tespitine karar verilmesi usul ve yasaya aykırı olup bozma nedenidir...”, Y.21.HD., 30.09.2013, E. 2013/16623, K. 2013/17370 (Yayımlanmamış Karar); Y.21.HD., 04.07.2013, E. 2013/11592, K. 2013/14451 (Yayımlanmamış Karar); Yabancı ülke vatandaşlığına geçmek amacıyla Türk vatandaşlığından ayrılan kişilere şu anda mavi kart verilmekte olup bu şekilde sosyal güvenliğe ilişkin kazanılmış hakları bakımından tanınan haklardan faydalandırılmaya devam edilmektedir (Ocak, Karar İncelemesi, s. 261).

²² Y.21.HD., 04.07.2013, E. 2013/10940, K. 2013/14449 (Yayımlanmamış Karar).

²³ RG., 11.09.2014, S. 29116.

²⁴ Uşan, s. 255; Okur, s. 127; Ergin, Borçlanma, s. 164; Ergin, Göç, s. 1470; Ergin, Son değişiklikler, s. 562; Manav, s. 111; Murat Göktaş/ Erden Çakar/Murat Özdamar, Türk Sosyal Güvenlik Sisteminde Emeklilik ve Primsiz Rejim, Yaklaşım Yayıncılık, Ankara 2011, s. 230.

²⁵ Y.10.HD., 17.02.2004, E. 2004/355, K. 2004/939 (Legalbank, E. T. 25.11.2013), aksi yöndeki Yargıtay Hukuk Genel Kurulu Kararı için bkz: "...Dava; Bulgaristan göçmeni olarak Türkiye'ye gelen, bilahare Bakanlar Kurulu Kararı ile Türk vatandaşlığına kabul edilen ve Kuruma baş-

vatandaşların da yurtdışında geçmiş hizmetlerini borçlanma konusu yapabilmelerine de olanak tanınması gerektiği kanaatindeyiz. Burada sonuç itibariyle Türk vatandaşı iken yurtdışında geçirilen sürelerin borçlanması mümkün olarak kabul görmekle beraber borçlanma talebinde bulunurken de Türk vatandaşlığının mevcut olması gerektiği belirtilmelidir²⁶. Borçlanma yapıldıktan sonra vatandaşlığın değişmesinin ise borçlanmaya herhangi bir etkisi olmayacaktır²⁷.

B. 18 Yaşın İkmal Edilmesi

Türk vatandaşlarının yurt dışında ancak 18 yaşından sonra geçirdiği süreler borçlanmaya konu edilebilecektir²⁸. Borçlanma yapabilmek için çalışılan ülke ile

vuru tarihinde Türk vatandaşı olduğu çekışmesiz bulunan davacının, Bulgaristan'da gerçekleşen hizmetlerinin, çalışmanın yapıldığı tarihte Türk vatandaşı olma ve borçlanma için 2 yıllık süre koşulu aranmaksızın 3201 sayılı Kanun uyarınca borçlandırılmasının mümkün bulunduğunun tespiti istemine ilişkindir. ... 3201 sayılı Kanun bir borçlanma yasası olup, 1. maddede yapılan açık tanıma göre, ancak Türk vatandaşlarının, Türk vatandaşı olarak yurtdışında geçen çalışmalarını borçlanabilmeleri öngörülmüştür. Anılan kanun, yurtdışı hizmet borçlanması hakkının kullanılabilmesi için çalışmanın geçtiği dönemde sigortalı ile uyrukluk ilişkisini aramakta olup, "Türk soylu ya da sonradan Türk vatandaşlığı kazanmış olmak" yeterli bulunmamaktadır. 2527 sayılı Türk Soylu Yabancıların Türkiye'de Meslek ve Sanatlarını Serbestçe Yapabilmelerine, Kamu, Özel Kuruluş veya İşyerlerinde Çalıştırılabileceklerine İlişkin Kanunun 1. maddesinde, Türkiye'de ikamet eden Türk soylu yabancıların ihtiyaç duyulan meslek ve sanatları serbestçe yapabilmelerine, Türk Silahlı Kuvvetleri ve Güvenlik Teşkilatı hariç olmak üzere kamu özel kuruluş veya işyerlerinde bu meslek ve sanat dallarında çalıştırılabilmelerine olanak sağlandığı, kapsam başlıklı 2. maddesinde ise; bu kanunun Türk soylu yabancıların Türkiye'de çalışmalarına, kamu, özel kuruluş veya işyerlerinde çalıştırılabilmelerine izin verilmesini, meslek kuruluş ve sosyal güvenlik kurumları ile ilişkilerini, hak ve yükümlülüklerini düzenleyen hükümleri kapsamaktadır. Anılan düzenleme ile Türk soylu yabancılar ile kurulan sosyal güvenlik ve çalışma ilişkisinin sınırları belirlenmiştir. Yasaya bakıldığında bu sınırın, Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarına tanınan ve yurtdışı hizmetlerinin sosyal güvenlikleri açısından değerlendirilmesini amaçlayan borçlanma hakkını içermediği, borçlanma kanunlarına da atıfta bulunmadığı açıktır. Kaldı ki; bir başka ülke vatandaşı iken, o ülkede geçen çalışmaların, davacı yönünden yabancı ülkede geçmiş hizmet olarak adlandırılmasına ve kabulüne imkan bulunmamaktadır. Anayasa ve 3201 sayılı Kanunun amaç ve ruhuna bakılmaksızın sadece borçlanma talebi sırasında Türk vatandaşı olmasının yeterli kabul edilmesi isabetsiz olup, 3201 sayılı Kanun uyarınca tanınan borçlanma hakkından, yurtdışında Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olarak çalışan ve borçlanma sırasında Türk vatandaşı olanlar yararlanabilirler. Göçmen olarak Türkiye'ye gelenler, yurtdışında çalıştıkları sürede Türk vatandaşı olmadıkları için borçlanamazlar. Yetkili makam kararıyla Türk vatandaşlığına alınmanın ise geçmişe etkili bulunmaması nedeniyle, yurtdışında sadece Türk vatandaşlığı kazanırları günden sonraki süreleri borçlanarak değerlendirilebilirler... ", YHGK., 23.11.2005, E. 2005/10-492, K. 2005/646 (Legalbank, E. T. 25.11.2013).

²⁶ **Güzel/Ocak**, s. 1352; **Okur**, s. 105; **Ergin**, Geçici Hükümler, s. 260.

²⁷ **Canbolat**, s. 2256.

²⁸ **Okur**, s. 126; **Ergin**, Borçlanma, s. 165; **Ergin**, Son değişiklikler, s. 562; **Manav**, s. 112; Ev kadınları için de 18 yaşından sonraki sürelerin borçlanması evlenme yaşının hukukumuzda olağanüstü hallerde 16'ya kadar düşürülebilmesi, mahkeme kararı ile erginlik yaşının 15 olarak belirlenmesi karşısında eleştirilmiştir. Söze konu hükmün SSGSSK'da da öngörüldüğü üzere 18 yaşın altındaki sürelerin sigortalılık sürelerinden sayılmayacağı hükmüne paralel bir düzenleme olarak telakki edilmektedir (**Ergin**, Son değişiklikler, s. 562-563).

Türkiye arasında ikili sosyal güvenlik sözleşmesi bulunması ise gerekli değildir²⁹. Yine ev kadınlarının borçlanma hakkından yararlanabilmeleri için ayrıca evli olmaları gibi bir koşul da öngörülmemiştir³⁰. Bu bakımdan erkeklerin yurt dışında geçen süreleri borçlanarak yaşlılık sigortasından faydalanabilmeleri için fiili olarak bir işte çalışması ve bunu belgelendirmesi gerekmekte iken³¹, kadınlar 18 yaşını doldurduktan sonra yurtdışında geçen sürelerin tamamını veya diledikleri kadarını herhangi bir şart aranmaksızın borçlanabilmektedirler³².

C. Yurt Dışında Geçen Sürelerin Belgelendirilmesi

Borçlanma hakkından yararlanabilmek için; Türkiye’de sosyal güvenlik kuruluşlarına tabi çalışması olanların, en son tabi oldukları sosyal güvenlik kuruluşuna, Türkiye’de sosyal güvenlik kuruluşlarına tabi çalışması olmayanların, Kuruma; Sosyal güvenlik sözleşmeleri uygulanmak suretiyle kısmi aylık bağlanmış olanların, aylık aldıkları sosyal güvenlik kuruluşuna yazılı olarak başvuruda bulunmaları da şarttır³³ (YHBY. m. 5). Başvuru için herhangi bir süre koşulu da bulunmamaktadır³⁴.

²⁹ Aslanköylü, s. 1737; Çolak/Öztürk, s. 63.

³⁰ Ergin, Son değişiklikler, s. 566; Manav, s. 113.

³¹ “...Mahkemece, bozma ilamı doğrultusunda davalı Kuruma müzekkere yazılarak hizmet belgesinde “Rentenversicherung der Angestellten” olarak belirtilen 01.06.1995-30.04.2004 tarihleri arasındaki dönemde fiili çalışmaya dayalı olup olmadığı sorulmuş, cevabi yazıda, bu sürenin “Sözleşmeli çalışanlar için emekli sigortası” anlamına geldiği bildirilmiş, Mahkemece yazı içeriğine göre davacının yurt dışında çalışmadığı kanaatine varıldığı belirtilerek, davacının 16.06.1995-30.04.2004 tarihleri arasında yaşlılık aylığı almaya hak kazandığının tespitine, yaşlılık aylığının 01.11.2008 tarihinden itibaren başlamış olması nedeniyle 01.11.2008 tarihinden sonraki dönem yönünden davanın konusuz kalması nedeniyle karar verilmesine yer olmadığına karar verilmişse de; 16.06.1995 – 30.04.2004 dönemi yönünden kurulan hüküm eksik inceleme ve araştırmaya dayalıdır. Mahkemece, 16.06.1995 – 30.04.2004 dönemi yönünden kesin dönüş yapma koşulunun gerçekleşip gerçekleşmediği yöntemince araştırılmadığı gibi, Alman Sigorta Hizmet Cetvelinde 01.04.1999 – 30.04.2004 tarihleri arasında ANV şeklinde gözüken ayların Kurumun iddia ettiği gibi fiili çalışma olup olmadığı hususu da açıklığa kavuşturulmamıştır. Bu dönem yönünden, fiili çalışma bulunup bulunmadığı, Alman sigorta mercii ile yazışma yapılarak gerekirse, “Yabancı Hukuk Hakkında Bilgi Edinilmesine Dair Avrupa Sözleşmesi” hükümlerinden de yararlanılmak suretiyle belirlenmeli, uyumsuzluk konusu 16.06.1995 – 30.04.2004 tarihleri arası dönem yönünden de kesin dönüş olgusu yöntemince araştırılmalıdır...”, Y.10.HD., 22.03.2013, E. 2013/31, K. 2013/5584 (Legalbank, E. T. 22.11.2013).

³² Uğur, s. 219; Ergin, Son değişiklikler, s. 566.

³³ 3201 sayılı kanunun 3. maddesinde kesin dönüş tarihinden itibaren 2 yıl içinde borçlanma talebini aramaktaydı. 2 yıllık sürenin bu bağlamda hak düşürücü süre olduğu, bu süre geçtikten sonra sigortalının borçlanma talebinde bulunmasının mümkün olmadığı kabul edilmekteydi (Nurşen Caniklioğlu/Talat Canbolat., “Yurtdışı Hizmet Borçlanması”, Prof. Dr. Fehiman Tekil’in Anısına Armağan, Beta Yayıncılık, İstanbul 2003, s. 894); Süleyman Tuncay/Aras, s. 64.

³⁴ Manav, s. 115.

Yurtdışı hizmet borçlanmasına esas teşkil edebilecek sürelerin ayrıca belgelenmeleri de gerekmektedir³⁵. Buna göre de borçlanma yapılabilmesi için;

Borçlanılacak süre sosyal güvenlik sözleşmesi akdedilmiş ülkelerde geçmişse;

Çalışılan ülkede bağlı bulunulan sigorta merciinden alınacak hizmet cetveli veya sigorta kartlarından,

Sigortalıların çalıştıkları iş yerlerinin resmi kuruluşlara ait olması veya resmi kuruluşlarca ya da kamu kurumu olarak kabul edilen kuruluşlarca düzenlenmesi halinde, belgelerin ayrıca tasdikine gerek kalmaksızın; çalışılan ülkede işyerinin ait olduğu belediyelerce düzenlenmiş hizmet belgeleri, vergi dairelerince çalışılan sürelerle ilişkin düzenlenmiş belgeler, iş bulma kurumlarınca işsizlikte geçen sürelerle ilişkin verilen belgeler, ilgili meslek kuruluşları veya birliklerince veya diğer resmi kuruluşlarca verilen hizmet belgelerinden,

Yurtdışında kendi adına ve hesabına çalışanların bağlı oldukları vergi dairesi, ilgili meslek kuruluşu veya birliklerince verilen hizmet belgesinden,

Bulunulan ülkelerdeki Türk konsoloslukları, çalışma ve sosyal güvenlik müşavirlikleri veya ataşelikler gibi temsilciliklerden alınacak ve yurtdışı borçlanma için kullanılacağı belirtilen hizmet belgelerinden durumlarına uygun olan belgenin Kuruma ibraz edilmesi gerekir.

Borçlanılacak süre sosyal güvenlik sözleşmesi akdedilmemiş ülkelerde geçmişse;

Bulunulan ülkelerdeki Türk konsoloslukları, çalışma ve sosyal güvenlik müşavirlikleri veya ataşelikler gibi temsilciliklerden alınacak ve yurtdışı borçlanma için kullanılacağı belirtilen hizmet belgelerinden, yurtdışında çalıştıkları iş yerlerinden alacakları hizmet sürelerini gösterir bonservisleri ile birlikte pasaportlarında bulunan çalışma izinlerinin tercümelerinden,

Gemi adamları, çalıştıkları geminin bayrağını taşıdıkları ülkelerde bulunan Türk konsoloslukları, çalışma ve sosyal güvenlik müşavirlikleri veya ataşelikler gibi temsilciliklerinden alacakları ve yurtdışı borçlanma için kullanılacağı belirtilen hizmet belgelerini veya işyerlerinden alacakları sigortalılık sürelerini gösterir bonservisleri ile gemilerde çalıştıklarını gösterir belgelerde kayıtlı bulunan çalışma izinlerinin tercümeleleri ya da pasaportlarında çalışma süreleri ile örtüşen giriş-çıkış tarihlerini gösterir sayfaların örneklerinden durumlarına uygun olan belgenin Kuruma ibraz edilmesi gerekir.

³⁵ Süleyman Tuncay/Aras, s. 50.

Ev kadını olarak geçen süreler, yurtdışında oturduklarına dair alacakları ikamet belgesinin Türkiye’de yeminli tercüme bürolarınca yapılmış veya yurtdışında bulunan Türk temsilciliklerince akredite edilmiş tercümanlarca yapılmış ve ilgili temsilcilikçe onaylanmış tercümesi ya da çalışma ve sosyal güvenlik müşavirlik veya ataşeliğinin bulunduğu Türk temsilciliklerinde söz konusu birimlerin ikamet belgesine istinaden düzenleyecekleri belge ile birlikte, ikamet belgesi temin edilemiyorsa yurtdışına çıkış ve yurda giriş tarihlerinin, fotoğraf ve künye bilgilerinin bulunduğu pasaport sayfalarının fotokopisi ya da emniyet müdürlüklerinden alacakları yurda giriş-çıkış çizelgesi ile belgelendirilir (YHBY. m. 15).

D. Geçerli Bir Sigortalılık İlişkinin Bulunması

Değerlendirilen sürelerin aylık bağlanmasında dikkate alınabilmesi için ev kadınları dışında yurt dışında o ülke mevzuatına göre geçerli bir sigortalılık süresinin de geçirilmiş olması gerekmektedir³⁶. Diğer bir deyişle burada sigortalılık süresinden kastedilen belirli bir sigortalılık süresinin değil, uzun vadeli bir sigortalılık ilişkisinin olduğu da belirtilmelidir. Bu bağlamda Yargıtay kararlarında çocuk eğitimi için zorunlu prim süresi³⁷, analık sigortasında geçen sürelerin³⁸, gebelik/analık koruması ve çocuk yetiştirme nedeniyle sigorta kapsamında

³⁶ **Ergin**, Göç, s. 1472; **Manav**, s. 112; “...04.11.2011 günlü Alman Mercii yazısına göre, 01.04.1987 tarihinden sonra ilk kez Almanya’da isteğe bağlı prim ödeyenler yönünden Almanya’da ikamet etme mecburiyeti bulunmasına, Türk Vatandaşı olup Türkiye’de ikamet edenlerin Almanya’da isteğe bağlı prim ödeyememesine, 01.01.2005-31.12.2007 tarihleri arası dönemde Almanya’da isteğe bağlı prim ödeyen davacının, aynı dönemde Almanya’da ikamet etmiş bulunmasına göre, yerinde görülmeyen bütün temyiz itirazlarının reddiyle usul ve kanuna uygun olan hükmün ONANMASINA...”, Y.10.HD., 24.01.2013, E. 2012/23216, K. 2013/859 (Yayınlanmamış Karar).

³⁷ “...Somut olayda, dava dosyası içerisinde yer alan Alman sigorta kurumuna ait sigorta hesabında, davaya konu yapılan ve rant sigortasına giriş tarihi olarak öngörülen 18.04.1983 tarihini de içeren 18.04.1983-02.06.1986 tarihleri arası dönemde “Mutterschutz Schwangerschaft (hamilelik/analık koruması)”, 01.03.1990-28.02.1991 tarihleri arası dönemde ise “pflichtbeitragszeit für kindererziehung (çocuk eğitimi için zorunlu sigorta prim süresinin)” dönüşümlü olarak kayıtlı bulunması karşısında; anılan sigorta hesabındaki kayıtlı sürelerin, yukarıda bahsedilen Uluslararası Ek Sözleşme hükmü kapsamında, uzun vadeli sigorta kollarından olan malüllük, yaşlılık ve ölüm Sigortalarından Alman rant sigortasına giriş niteliğinde bir sigortalılık süresi olup olmadığı usulünce araştırılmalıdır. Yapılacak araştırma neticesi, rant sigortası kapsamında bulunmadığının anlaşılması halinde, Türk-Alman Sosyal Güvenlik Sözleşmesinin sigorta başlangıcına dair yukarıdaki sözleşme hükmünün uygulanmasını gerektirecek nitelikteki rant sigortasına giriş tarihi açıkça belirlenmeli ve böylece davacı istemi bu çerçevede yeniden değerlendirilerek varılacak sonuca göre karar verilmelidir...”, Y.10.HD., 04.07.2013, E. 2013/9318, K. 2013/15245 (Yayınlanmamış Karar).

³⁸ “...Somut olayda, dava dosyası içerisinde yer alan tercümeli 09.05.2012 günlü Alman sigorta kurumuna ait sigorta hesabında, davaya konu yapılan ve rant sigortasına giriş tarihi olarak öngörülen 01.10.1987 tarihini de içeren 05.10.1986-31.08.1987 tarihleri arası dönemde

yer alan³⁹ ve bu şekilde uygulanan uzun vadeli sigortalı kapsamında değerlendirilemeyen sigortalılık sürelerinin yurt dışı hizmet borçlanmasında dikkate alınamayacağı belirtilmelidir. Diğer taraftan yurtdışında işsizlik sigortasından yardım görenlerin fiilen çalışmışlar gibi değerlendirilmesi gerektiğine Yargıtay tarafından vurgu yapılmaktadır⁴⁰.

E. Yurda Kesin Dönüş Koşulunun Aranıp Aranmayacağı

Yurt dışı hizmet borçlanmasından faydalanabilmek için yurda kesin dönüş koşulunun^{41,42} da yerine getirilmesinin aranıp aranmadığının incelenmesi gereke-

“*pfllichtbeitragszeit für kindererziehung (çocuk yetiştirme için zorunlu prim süresi)*”, 07.09.1987-31.10.1987 tarihleri arası dönemde ise “*Mutterschutz Schwangerschaft (hamilelik/analık koruması)*” sürelerin dönüşümlü olarak kayıtlı bulunması karşısında; anılan sigorta hesabındaki kayıtlı sürelerin, yukarıda bahsedilen Uluslararası Ek Sözleşme hükmü kapsamında, uzun vadeli sigorta kollarından olan malullük, yaşlılık ve ölüm Sigortalarından Alman rant sigortasına giriş niteliğinde bir sigortalılık süresi olup olmadığı usulünce araştırılmalıdır. Yapılacak araştırma neticesi, rant sigortası kapsamında bulunmadığının anlaşılması halinde, Türk-Alman Sosyal Güvenlik Sözleşmesinin sigorta başlangıcına dair yukarıdaki sözleşme hükmünün uygulanmasını gerektirecek nitelikteki rant sigortasına giriş tarihi yapılacak araştırma ile açıkça belirlenmeli ve böylece davacı istemi bu çerçevede yeniden değerlendirilerek varılacak sonuca göre karar verilmelidir...”, Y.10.HD., 04.07.2013, E. 2013/10518, K. 2013/15246 (Yayınlanmamış Karar).

³⁹ “...Somut olayda, davacının 24.06.1985-30.4.1996 tarihleri arasında gebelik/analık koruması ve çocuk yetiştirme nedeniyle sigorta kapsamına alındığı ve bu dönemde fiili çalışmasının bulunmadığı, 10.08.1968 doğumlu davacının fiili çalışmasının 18 yaşını ikmal etmesinden sonra 01.12.2001 tarihinde başladığı ve bu tarihin uluslararası sözleşme hükümlerine göre ülkemizde sigortalılık başlangıç tarihi olarak kabulünün mümkün olduğu anlaşılmaktadır...”, Y.10.HD., 30.09.2013, E. 2013/14867, K. 2013/17362 (Yayınlanmamış Karar).

⁴⁰ Y.10.HD., 04.07.2013, E. 2012/24369, K. 2013/15163 (Yayınlanmamış Karar).

⁴¹ “...3201 sayılı Yurt Dışında Bulunan Türk Vatandaşlarının Yurt Dışında Geçen Sürelerinin Sosyal Güvenlikleri Bakımından Değerlendirilmesi Hakkında Kanun’un 6. maddesinin (A) bendi hükmü gereğince; bu kanun kapsamında borçlanan ve borcunu ödeyen sigortalılara yaşlılık sigortasından aylık tahsis için yurtdışındaki çalışma ilişkisi sona erdirilerek yurda kesin dönülmüş olması gerekir. Türkiye dışındaki bir ülkenin sosyal sigorta kurumundan işsizlik sigortası yardımı veya hastalık parası alınması, yurt dışında oturulduğunun ve kesin dönüş yapıldığının, emekli aylığı veya malullük aylığı bağlanması ise, kesin dönüş yapıldığının karinesi olup, bu karinelerin aksi, somut olayın özellikleri içinde belirlenecek aynı güçte kanıtlarla kanıtlanabilir. Dosya içerisindeki bilgi ve belgelere göre çelişkili bilgiler olması ve hükmüne dayanarak alınan İ... Federal İş Acentesinin “28.03.1996 – 28.02.2005 tarihleri arasında davacının işsiz olarak kayıtlı olduğu ve bu zaman içerisinde ödeme hakkı olmadığı” belirtildiği belge taraflar arasında kesin hüküm olan ilk dava dosyası içinde bulunup kesin dönüşün ispatına ilişkin yeterli kabul edilmediği ile (usul ekonomisi ilkesi de gözetildiğinde) bu çerçevede kesin hüküm karar tarihi olan 16.03.2006 tarihinden önce davacıya yaşlılık aylığı bağlanmasının mümkün olmadığı gözetilerek, Mahkemece, kuşku ve duraksamaya yer veremeyecek şekilde açıklığa kavuşturulması gereken davacının yurda kesin dönüş yaptığı tarih; yukarıda açıklanan yasal düzenlemeler çerçevesinde yapılacak araştırma ile belirlendikten sonra karar verilmesi gerekirken; eksik inceleme ve yanlılgılı değerlendirme sonucu yazılı şekilde karar verilmiş olması, usul ve yasaya aykırı olup bozma nedenidir...”, Y.10.HD., 01.04.2013, E. 2013/3020, K. 2013/6328 (Legalbank, E. T. 02.10.2013).

cektir. Kesin dönüş, aylık tahsis talebinde bulunanların yurtdışındaki çalışmalarının sona ermesini, ikamete dayalı bir sosyal sigorta ya da sosyal yardım ödeneği almamaları durumunu ifade etmektedir (YHBY. m. 4/1-d). Diğer bir ifade ile kesin dönüş kavramı yurt dışında çalışan Türk vatandaşlarının çalışma hayatlarına yönelik sosyal güvenlik ve işyeri bakımından tüm ilişkilerini sona erdirerek ülkesine dönüş yapma durumunu anlatmaktadır⁴³. Anayasa Mahkemesi'nin yurda kesin dönüş yapma koşulunu içeren hükmü iptal etmesi⁴⁴ dolayısıyla artık bu koşulun hizmet borçlanması için geçerli bir şart olmadığını kabul etmek gerekir⁴⁵. Ancak Anayasa Mahkemesi 3201 sayılı Kanunun yaşlılık sigortasından faydalanabilmek için geçerli olan 6. maddesini iptal etmemesi dolayısıyla yurtdışı hizmet borçlanması yapan bir kişinin aylık talebinde bulunabilmesi için yurda kesin dönüş koşulunu yerine getirmesi gerekecektir⁴⁶. Daha geniş bir anlatımla bir kişi

⁴² “...Borçlanma yoluyla değerlendirilen süreler gözetilerek 3201 Sayılı Kanun uyarınca yaşlılık aylığının bağlanabilmesi, anılan kanunun 6. maddesinde öngörülen “yurda kesin dönüş olması” koşulunun varlığı halinde mümkün olup, bu hususta yurtdışında çalışanlar ile ev kadınları hakkında bir ayırımı gidilmemiştir. Evli olsun yada olmasın yurtdışında ev kadını olarak bulunan Türk vatandaşları bakımından yurda kesin dönüş koşulundan ise; yerleşmek niyetiyle ve sosyal güvenliklerini de burada sağlamak üzere anavatana dönüş yapmaları, bir başka ifade ile ikametgahının Türkiye’ye nakli biçiminde anlaşılması gerekir. Dosya kapsamından, davacının yurda kesin dönüş yaptığına dair bilgi ve belgenin bulunmadığının anlaşılması karşısında; yurda kesin dönüş yapma koşulunun davacı yönünden gerçekleşip gerçekleşmediği araştırılarak, saptandıktan sonra somucuna göre karar verilmesi gerekirken, Mahkemece bu yönde herhangi bir inceleme yapılmayarak, eksik araştırma ve yanlışlıklarla değerlendirme ile yazılı şekilde karar verilmiş olması isabetsiz bulunmuştur...”, YHGK., 04.07.2012, E. 2012/10-291, K. 2012/437 (Legalbank, E. T. 29.10.2013).

⁴³ **Özer**, s. 336; **Aslanköylü**, s. 1743; **Çolak/Öztürk**, s. 68; **Bulut**, s. 745.

⁴⁴ AYM., 12.12.2002, E. 2000/36, K. 2002/198, RG., 25.04.2003, S. 25089.

⁴⁵ Saim **Ocak**, “Türkiye’deki Sigortalılığı Üzerinden Malullük ya da Emekli Aylığı Alan Kişinin Yurt Dışında Çalışması”, Legal İSGHD, C. 9, S. 36, İstanbul 2012, s. 211 (Yurtdışında Çalışma); Can **Tuncay/Ekmekçi**, s. 566; **Akın**, Borçlanma, s. 997; **Ergin**, Geçici Hükümler, s. 261-262; **Ergin**, Son değişiklikler, s. 577; **Manav**, s. 114; Fatma **Başterzi**, s. 217; **Özer**, s. 336; **Pakin Akın**, s. 91.

⁴⁶ Can **Tuncay/Ekmekçi**, s. 567; **Uşan**, s. 257; **Akın**, Borçlanma, s. 974; **Ocak**, Yurtdışında Çalışma, s. 211; **Ergin**, Borçlanma, s. 169; **Ergin**, Son değişiklikler, s. 579; Fatma **Başterzi**, s. 220; **Manav**, s. 119; **Özer**, s. 336; **Çolak/Öztürk**, s. 78; **Pakin Akın**, s. 91; Süleyman **Tuncay/Aras**, s. 61; “...Yurtdışında çalışan Türk vatandaşlarının yurtdışında geçen hizmetlerinin borçlandırılarak, ülkemiz sosyal güvenlik mevzuatında malullük, yaşlılık ve ölüm hallerinde Türkiye’de geçmiş hizmet gibi değerlendirilmesini sağlamak amacıyla kabul edilen 3201 sayılı Kanun hükümleri uyarınca borçlandırılan sürelere dayalı olarak hangi şartlarda aylık bağlanacağı anılan Kanunun 6. maddesinde belirlenmiştir. Tahsis yapılabilmesi için aranan koşullardan birisi, yurda kesin dönüş olmasıdır. Şu halde, yapılması gereken iş; davacının borçlanma işleminin geçerliliğine karşın, aylık bağlanabilmesi için 6’ncı maddenin aradığı kesin dönüş koşulu varlığı yeniden ve usulünce (bu anlamda özellikle yurtdışı sigorta merciiine ait son tarihli tercümelî hizmet cetveli celbedilmeli v.s.) araştırılarak belirlenmeli; yukarıda belirtilen takip dosyası ile ödeme belgeleri (tahsilat makbuzları) davalı Kurum’dan getirtilerek, uyumsuzluğa konu aylıkların fer’ileriyle birlikte icraen tahsil edilip edilmediği saptanmalı, böylece yapılacak inceleme ve değerlendirme sonuca göre bir karar

yurda kesin dönüş koşulunu yerine getirmemiş olsa da yurt dışı hizmet borçlanması yapabilecek iken aylık almak için başvuruda bulunuyorsa bu takdirde yurda kesin dönüş koşulunu yerine getirmiş olması aranacaktır⁴⁷.

F. Tahakkuk Ettirilen Borcun Ödenmesi

Başvuru tarihinde tahakkuk ettirilen borcun tamamının ödenmiş olması gerekmektedir⁴⁸. Borçlanma tutarı, SSGSSK'nın 82'nci maddesinde belirtilen alt ve üst sınırları arasında kalmak kaydıyla başvuru sahibince seçilen prime esas günlük kazancın %32'sinin borçlanılacak gün sayısı ile çarpımı kadardır (3201 sy. Kanun m. 4)⁴⁹.

Borçlanma tutarının tespitinde, adi posta veya kargo yolu ile veya Kuruma doğrudan yapılan yazılı başvurularda yurtdışı hizmet borçlanma talep dilekçesinin Kurumun evrak kayıtlarına intikal ettiği tarih esas alınır. Taahhütlü, iadeli

verilmelidir... ”, Y.10.HD., 14.02.2013, E. 2013/1579, K. 2013/2248 (Yayınlanmamış Karar); “...davacının 3201 sayılı Kanun gereğince 12.04.1970 – 26.07.1995 tarihleri arasında ilişkin borçlanma işleminin geçerliliği karşısında, iptal edilen ilk aylığının yeniden bağlanabilmesi için 6. maddenin aradığı kesin dönüş koşulunun; 19.10.2009 tarihli TR 4 belgesine göre 31.12.2008 tarihinden sonra yurt dışı çalışmasının bulunmadığı, hastalık ve işsizlik yardımı almadığı gözetilerek değerlendirilmesi gerekirken, eksik inceleme ve yanlılgılı değerlendirme sonucunda, yazılı şekilde karar verilmiş olması, usul ve yasaya aykırı olup, bozma nedenidir...”, Y.10.HD., 04.07.2013, E. 2012/24369, K. 2013/15163 (Yayınlanmamış Karar).

⁴⁷ “...davacının 3201 sayılı Kanun gereğince 12.04.1970 – 26.07.1995 tarihleri arasında ilişkin borçlanma işleminin geçerliliği karşısında, iptal edilen ilk aylığının yeniden bağlanabilmesi için 6. maddenin aradığı kesin dönüş koşulunun; 19.10.2009 tarihli TR 4 belgesine göre 31.12.2008 tarihinden sonra yurt dışı çalışmasının bulunmadığı, hastalık ve işsizlik yardımı almadığı gözetilerek değerlendirilmesi gerekirken, eksik inceleme ve yanlılgılı değerlendirme sonucunda, yazılı şekilde karar verilmiş olması, usul ve yasaya aykırı olup, bozma nedenidir...”, Y.10.HD., 04.07.2013, E. 2012/24369, K. 2013/15163 (Yayınlanmamış Karar).

⁴⁸ “...3201 sayılı Kanun'un 4/1 maddesine göre borçlanma tutarı tebliğ edildiği tarihten itibaren üç ay içerisinde ödenir. Tahakkuk ettirilen prim borcunu tebligat tarihinden itibaren üç ay içerisinde ödemeyenler için yeniden başvuru şartı aranır. Somut olayda Kurumun davacıyı 5510 sayılı Kanun'un 4/1-(b) maddesi kapsamında borçlandırması yerinde olup 16.04.2012 tarihli yazının tebliğinden itibaren 3 ay içerisinde borçlanma tutarının ödenmesi gerekir. Davacının 26.04.2012 tarihli dilekçesinden borçlanma tutarının davacıya tebliğ edildiği anlaşılmaktadır. Davacının 26.03.2012 tarihli başvurusu üzerine tahakkuk ettirilen borcu süresinde ödememesi halinde yeniden başvuru şartı aranır. Mahkemece Kurum işlemleri ve borçlanma tutarının tebliğ işlemleri hukuka uygun ve borçlanma istemi reddedilmediği halde Kurumun borçlanma istemini reddettiği düşüncesi ile davacının 26/03/2012 tarihinde uygulanan günlük asgari prim miktarı üzerinden borçlanma işleminin gerçekleştirilmesi gerektiğinin tespitine karar verilmesi usul ve yasaya aykırı olup bozma nedenidir...”, Y.21.HD., 30.09.2013, E. 2013/16287, K. 2013/17367 (Yayınlanmamış Karar).

⁴⁹ “08.05.2008 tarihinden önce 3201 sayılı kanun gereğince SSK, Bağ-Kur ve özel-banka borsa sandıklarına yurtdışı borçlanması yapanların ödeyecekleri tutarların hesaplanmasında günlük 3,5 dolar dikkate alınmaktaydı. Yurtdışı borçlanması yapacak olanlar bu rakamdan daha az veya fazlasını da ödeyememekteydiler.”, Ali Tezel/Resul Kurt, Sosyal Güvenlik Reformu Yorum ve Açıklaması, 6. B., Yaklaşım Yayıncılık, Ankara 2009, s. 314; Ergin, Son değişiklikler, s. 576.

taahhütlü veya acele posta olarak gönderilen yurtdışı borçlanma taleplerinde ise dilekçenin postaya verildiği tarih, Kuruma intikal tarihi olarak kabul edilir (YHBY. m. 10/2). Yurtdışı Hizmet Borçlanma Talep Dilekçesi ile seçilen bir günlük borçlanma miktarının tespitine esas kazanç, borç tutarının ilgiliye tebliğ tarihine kadar yapılacak yazılı başvuru üzerine, yeniden belirleyeceği prime esas kazançta göre değiştirilebilecektir (YHBY. m. 10/3). Kurumca tahakkuk ettirilen borç tutarı, ilgiliye iadeli taahhütlü olarak tebliğ edilir. Posta alındısının ilgiliye teslim edildiği tarih, borcun tebliğ tarihidir. Borçlanma başvuru sahiplerine borçlanma tutarı Türk Lirası cinsinden tebliğ edilir. Tebliğ edilen borç, Türkiye’de ödenmesi halinde Türk Lirası, yurtdışından ödenmesi halinde ise Yeni Türk Lirası karşılığı döviz olarak ödenir (YHBY. m. 10/3-5).

Tahakkuk ettirilen borcun tebliğ edildiği tarihten itibaren üç ay içinde ödenmemesi halinde, borçlanma işlemi geçersiz sayılacaktır (3201 sy. K. m. 4). Üç aylık süre içerisinde borcun bir kısmının ödenmesi halinde, ödenen miktara isabet eden süre geçerli sayılacaktır. Borcun bir kısmını veya tamamını ödemeyenlerin, bu sürelerinin Kanuna göre değerlendirilmesi, yeniden yazılı başvuruda bulunmaları ve tahakkuk eden borç miktarını süresi içinde ödemeleri şartına bağlıdır (YHBY. m. 10/6). Yine ödenmesi gereken miktarın tamamını ödemeyenlerin ise ödedikleri miktarın isabet ettiği sürenin geçerli sayılacağı hükme bağlanmıştır (YHBY. m. 10/6). Bu bağlamda dikkate alınan prim ödeme gün sayısının aylık bağlamaya yetecek miktarda olup olmadığı da önem kazanmaktadır. Zira geçerli addedilen prim ödeme gün sayısı aylık bağlamaya yetecek miktarda ise kişinin daha sonraki süreler için borçlanma talep etmeye gerek duymayabilecektir. Aksi takdirde diğer sürelerin de borçlanmaya konu edilmesi gerekecektir.

Prim iadesi suretiyle yurtdışı hizmetlerinin tasfiye edilmesi, bu sürelerin 3201 sayılı Kanun uyarınca borçlandırılarak sigortalının sosyal güvenliği bakımından değerlendirilmesinde engel olmayacağı Yargıtay tarafından vurgulanmaktadır. Ancak sosyal güvenlik sözleşmeleri uyarınca yabancı ülkede çalışmaya başlanılan tarihin işe giriş tarihi olarak belirlenmesi o ülkede sigortalılığın bulunması şartına bağlanmıştır. Bu takdirde Yargıtay tarafından tasfiye edilmiş olan sigortalılık sürelerinin başlangıç tarihine itibar edilmeyeceğine hükmedilmiştir⁵⁰.

⁵⁰ “...tasfiye edilen yurt dışı hizmetlerin, sigortalılık başlangıcında esas alınıp alınmayacağı konusuna gelince; Türkiye Cumhuriyeti ile Almanya Federal Cumhuriyeti arasında aktedilen Sosyal Güvenlik Sözleşmesinin, konuya ilişkin 29. maddesinin 4. bent hükmü, bir kimsenin Türk sigortasına girmeden önce, Alman rant sigortasına girmiş bulunması halinde, rant sigortasına giriş tarihinin, Türk sigortasına giriş tarihi olarak kabul edileceğini belirtmekle birlikte, anılan hükmün uygulanabilirliği, her iki ülke mevzuatına göre dikkate alınabilecek bir sigortalılık süresinin bulunması halinde mümkündür. Sigortalı hizmetlerin tasfiye edilmesi halinde, tasfiyeye uğramış hizmetlerin sosyal sigorta hukuku açısından geçerliliğini yitirmiş

Son olarak SSGSSK. ile mülga kanunların yürürlükteki hükümlerine veya sosyal güvenlik kanunlarına göre aylığa hak kazanılmış olması değerlendirilen sürelerin aylık bağlanmasında dikkate alınabilmesi için gereken şartlardan biri olarak tezahür edilmelidir⁵¹ (Yön. m. 13).

Vatandaşlarımızın çalıştıkları ülkelerde ödedikleri primleri esas itibariyle o ülkelerde kalmaktadır. Ancak bazı ülkeler yaptıkları yasal düzenlemelerle ülkelerine dönenlere ödedikleri primlerin iade edileceğini kabul etmektedir⁵². Bununla beraber primlerin transferinin bu şekilde sağlanabilmesi için 3201 sayılı Kanun gereğince primleri iade edecek ülke ile Türkiye arasında sosyal güvenlik sözleşmesinin bulunması aranmaktadır (3201 sy. K. m. 10). Gerçekten yabancı ülkelerde sosyal güvenlik kurumlarına yatırılmış bulunan primlerin, sosyal güvenlik sözleşmeleri ile Türkiye'ye transferlerinin sağlanması ve bu sözleşmelerde primlerin iadesine engel hükümler bulunmaması halinde transfer edilen primlere ilişkin sürelerin tamamının, borçlanılarak tahakkuk ettirilen borcun tamamının ödenmiş olması halinde, transfer olunan primlerin tamamı; transfer olunan primlere ilişkin sürelerin bir kısmının, borçlanılarak tahakkuk ettirilen borcun ödenmiş olması halinde, transfer olunan primlerin borçlanılan gün sayısına isabet eden orandaki miktarı transfer tarihindeki cari kur üzerinden Türk Lirası karşılığı olarak Kurumca sigortalıya, hak sahiplerine veya mirasçılara iade edileceği hüküm altına alınmıştır⁵³ (3201 sy. K. m. 10).

sayılması ve artık her iki ülke mevzuatına göre nazara alınabilecek bir sigortalılık süresi kalmayacağından, Türkiye Cumhuriyeti ile Almanya Federal Cumhuriyeti arasında akdedilen Sosyal Güvenlik Sözleşmesinin, konuya ilişkin 29. maddesinin 4. bent hükmü uyarınca, rant sigortasına giriş tarihinin, Türkiye'de sigorta başlangıcı olarak sayılması mümkün olmayacaktır. Kuşkusuz bu halde sigorta başlangıcı, 3201 sayılı Yasanın 5. madde hükmü çerçevesinde belirlenmesi gerekecektir. Şu halde yapılması gereken iş; 3201 sayılı Yasa kapsamında borçlanmaya konu yapılan ve rant sigortasına giriş tarihini de kapsayan 09.09.1976-19.10.1983 tarihleri arası yurt dışı hizmetlerin, tasfiye edilip edilmediği usulünce yapılacak araştırma ile belirlenmeli; tasfiye edildiğinin anlaşılması halinde, sigorta başlangıç tarihine yönelik davacı istemi, yukarıdaki ilkeler çerçevesinde yeniden yapılacak değerlendirme ile, varılacak sonuca göre karar verilmelidir...”, Y.10.HD., 24.01.2013, E. 2012/25407, K. 2013/842 (Yayınlanmamış Karar); Aynı yöndeki karar için bkz. Y.10.HD., 19.09.2013, E. 2013/13387, K. 2013/16839 (Yayınlanmamış Karar).

⁵¹ **Özer**, s. 334.

⁵² **Ergin**, Son değişiklikler, s. 581; **Özer**, s. 340; **Aslanköylü**, s. 1762-1766.

⁵³ “...01.01.1977-30.04.2008 tarihleri arası muhtelif dönem 11.100 gün (370 ay) İsviçre’de geçen çalışmalarından, 01.07.1980-31.12.2007 tarihleri arası 9.900 günü (330 ay) 3201 sayılı Yasa kapsamında borçlanarak borçlanma bedelini ödeyen davacıya; anılan 11.100 günlük çalışma süresine ilişkin transfer edilen 131.997,20 İsviçre Frangından, 9.900 gün karşılığı olan 117.729,20 İsviçre Frangı iade edilirken; 3201 sayılı Yasa kapsamında borçlandırılmayan 1.200 gün karşılığı 14.268 İsviçre Frangı ise, bağlanacak yaşlılık aylığında değerlendirileceğinden bahisle iadesi yapılmamıştır. Öte yandan, 9.900 gün üzerinden ve 01.07.2008 tarihinden itibaren davacıya bağlanan yaşlılık aylığında, 24.02.2010 tarih 72790 sayılı aylık değişiklik kararıyla, 3201 sayılı Yasa kapsamında borçlandırılmayan 1.200 günlük yurt dışı süresi, SSK kapsamında sigortalılık süresi kabul edilmek suretiyle, prim gün sayısına dahil edilerek 11.100 gün

V. YURT DIŞI HİZMET BORÇLANMASININ SİGORTALILIK SÜRESİNE ETKİSİ

Yurt dışında çalışan bir Türk vatandaşının çalıştığı ülke ile Türkiye arasında sosyal güvenlik sözleşmesi mevcut ve bu sözleşmede sigortalılığın başlangıcı yönünden bir hüküm bulunması halinde bu sözleşmeye itibar edilecektir (SSGSSK. 38/son)⁵⁴.

Yurt dışında çalışan Türk vatandaşlarının sigortalılık başlangıcı yönünden, buldukları ülke ile yapılan ikili uluslararası sosyal güvenlik sözleşmelerinde açık hüküm bulunmayan veya hiç sözleşme yapılmayan ülkelerde bulunanların durumu 3201 sayılı Kanunun 5. maddesinde düzenlenmiştir. Bu hükme göre borçlanma konusu hizmetlerinden sonra Türkiye’de tescili bulunan sigortalılar yönünden sigortalılık başlangıcı, tescil tarihinden itibaren borçlanılan süre kadar geriye gidilerek tespit edilecektir. Hiç tescili olmayanlar için de, borcun tamamen ödendiği tarihten borçlanma süresi kadar geriye gidilerek bulunacak tarih sigortalılık başlangıç tarihi olarak kabul edilecektir⁵⁵. Örneğin, yurda kesin dö-

üzerinden aylık yeniden hesaplanmış ve oluşan fark aylıklar, davacıya 18.03.2010 tarihinde ödenmiştir. İş bu dava ile, davacı; 3201 sayılı Yasa kapsamında borçlandırılmayan 1.200 günlük yurt dışı çalışma süresi karşılığı olan 16.775,30 TL'nin (karşılığı 14.268 İsviçre Frangı) yasal faiziyle birlikte tahsilini dava konusu yapmıştır. Yukarıdaki bilgiler ışığı altında; 24.02.2010 tarih ve 72790 sayılı aylık değişiklik kararıyla, 3201 sayılı Yasa kapsamında borçlandırılmayan 1.200 günlük yurt dışı süresinin, SSK kapsamında sigortalılık süresi kabul edilmek suretiyle, prim gün sayısına dahil edilerek, toplam 11.100 gün üzerinden aylığın yeniden hesaplanarak oluşan fark aylıkların, davacıya 18.03.2010 tarihinde ödenmiş olması karşısında, davanın red-dine karar verilmesi gerekirken, yazılı şekilde karar tesisi usul ve yasaya aykırı olup bozma nedenidir...”, Y.10.HD., 24.01.2013, E. 2012/22597, K. 2013/857 (Yayınlanmamış Karar).

⁵⁴ “..Türkiye Cumhuriyeti ile Almanya Federal Cumhuriyeti arasında akdedilen Sosyal Güvenlik Sözleşmesinin, konuya ilişkin 29.maddesinin 4. bent hükmü, bir kimsenin Türk sigortasına girmeden önce, Alman rant sigortasına girmiş bulunması halinde, rant sigortasına giriş tarihinin, Türk sigortasına giriş tarihi olarak kabul edileceğini öngörmüştür. Ancak, anılan sözleşme hükmünün uygulanabilmesi; davacı tarafa yöntemine uygun şekilde verilecek mehille, Alman Rant sigortasına giriş tarihini içerecek şekilde (somut olayda 26.09.1978) yurt dışı borçlanmasının usulince yapılmasının sağlanması halinde mümkün olup, bu husus gözetilmeksizin, yazılı şekilde sigorta başlangıcına hükmedilmesi isabetli görülmemiştir...”, Y.10.HD., 21.02.2013, E. 2013/1216, K. 2013/2840 (Legalbank, 22.11.2013); “...Türkiye Cumhuriyeti ile Fransa Cumhuriyeti arasında akdedilen Sosyal Güvenlik Sözleşmesinin, konuya ilişkin 30. maddesinin 1. bent hükmü, bir işçinin Türk mevzuatına tabi olmadan önce Fransız Sosyal Güvenlik rejimlerinden birine tabi olmuşsa Fransız mevzuatına ilk tabi olunan tarihin, Türkiye’de Malullük, Yaşlılık ve Ölüm Sigortalarına ilk defa tabi olduğu tarih olarak kabul edileceğini öngörmüştür. Ancak, anılan sözleşme hükmünün uygulanabilmesi; davacı tarafa yöntemine uygun şekilde verilecek mehille, Fransız sosyal güvenlik rejimine ilk tabi olunan tarihi de içerecek şekilde (somut olayda 01.01.1983) yurt dışı borçlanmasının usulince yapılması halinde mümkün olup, bu husus gözetilmeksizin, yazılı şekilde sigorta başlangıcına hükmedilmesi isabetli görülmemiştir...”, Y.10.HD., 14.02.2013, E. 2013/864, K. 2013/2266 (Yayınlanmamış Karar).

⁵⁵ **Ocak**, Yurtdışı Hizmet Borçlanması, s. 317; **Ergin**, Son değişiklikler, s. 578-579; **Stüleyman Tuncay/Aras**, s. 59-60; **Bulut**, s. 736; “...Dosyadaki belgelerden davacının Türkiye’de ilk kez

nüş yaptıktan sonra yurt dışında 10.06.2001-09.06.2011 tarihleri arasında 3600 günlük hizmetini borçlanmak isteyen ve Türkiye’de işe giriş tarihi 10.05.2013 olan bir sigortalının sigortalılık süresinin başlangıcı 10.05.2013 tarihinden geriye doğru götürülerek 10.05.2003 olarak tescil edilecektir. Bu durumda borcun işe giriş tarihinden sonra ödenmiş olmasının, sigortalılık başlangıcının tespitine bir etkisi de olmayacaktır⁵⁶. Yurt dışında 18 yaşın altında çalışmaya başlanmış olması halinde de 18 yaşın tamamlandığı tarihin işe giriş tarihi olarak kabul edilmesi gerekecektir⁵⁷.

Hiç tescili olmayanlar için borcun ödenmesinden geriye gidilmesi hususunun hak kayıplarına neden olduğunu gözetken Yüksek Mahkeme geçiş dönemindeki şartlardan faydalanabilmesi için kanunun aradığı tarihlerde sigortalı olarak çalışmış olma şartı arayarak mağduriyeti giderme eğiliminde olmaktadır^{58, 59}.

506 sayılı Yasa kapsamında 1.3.1995 tarihinde çalışmaya başladığı Libya’da 1.7.1981-1.5.1984 tarihleri arasında geçen 1021 günlük süreyi 3201 sayılı Yasa uyarınca borçlanarak borçlanma bedelini 23.2.2009 tarihi itibarıyla ödediği, davalı Kurum tarafından davacının sigortalılık başlangıcının 3201 sayılı Yasanın 5. maddesi uyarınca borçlanılan süre kadar geriye götürülerek 1.5.1992 olarak tespit edildiği anlaşılmıştır. Davacının yurt dışında çalıştığı ve borçlanma yaptığı ülke Libya’dır. Türkiye ile Libya devleti arasında imzalanmış Sosyal Güvenlik Sözleşmesi var ise de anlaşma metninde Türk-Alman Sosyal Güvenlik Sözleşmesinin 29/4. maddesinde ön görüldüğü gibi davacının Türk sigortasına girişten önce bir Libya rant sigortasına girmiş olması halinde bu girişin Türk sigortasına giriş olarak kabul edileceği yolunda paralel bir düzenleme bulunmamaktadır. Bu sebeple davacının sigortalılık başlangıcının 506 sayılı Yasa’nın 108 ve 3201 sayılı Kanunun 5. maddesine göre tespit eden Kurum işlemi yerinde olup davanın reddi gerekirken mahkemece, sosyal güvenlik anlayışı, sigortalı yararına yorum ilkesi gerekçe gösterilerek açık yasal düzenlemelere rağmen davacının sigortalılık başlangıcının Libya’da ilk kez çalışmaya başladığı tarih olduğunun tespitine karar verilmiş olması usul ve yasaya aykırı olup bozma nedenidir...”, Y.21.HD., 23.09.2010, E. 2009/11606, K. 2010/8852 (Legalbank, E. T. 24.11.2013).

⁵⁶ Çolak/Öztürk, s. 76.

⁵⁷ Y.10.HD., 10.10.2013, E. 2013/13216, K. 2013/18936 (Yayınlanmamış Karar).

⁵⁸ *Uyuşmazlık; yaşlılık aylığında kademeli geçişi öngören 4447 ve 4759 Sayılı Kanunların yürürlüğünden sonra yapılan yurtdışı hizmet borçlanmasının, kademeli geçişte aranan sigortalılık süresinin hesabında dikkate alınıp alınmayacağı noktasında toplanmaktadır. Sigortalılara yurtdışında geçen çalışmalarını borçlanabilme olanağı veren 3201 Sayılı Kanunun 6. maddesi hükmü uyarınca değerlendirilen sürele istinaden aylık tahsisi yapılabilmesi için tahakkuk ettirilen döviz borcunun tamamının ödenmiş olması gerekmektedir. Borçlanılan sürenin sigortalılık süresi olarak değerlendirilebilmesi, yasadaki belirtilen süre içerisinde olmak üzere borçlanma primlerinin Kuruma ödenmiş olması koşuluna bağlı olup, yasadaki belirtilen borçlanma koşulları gerçekleşmeden, yurtdışında geçen sürenin sigortalılık süresi olarak değerlendirilmesine yasaca olanak bulunmamaktadır. Geçici 10. maddede öngörülen geçiş dönemi yaşlılık aylığı koşullarının belirlenmesinde, sigortalının 4447 ve 4759 Sayılı Kanunlar ile düzenlenen Geçici 10. maddenin yürürlüğe girdiği tarihlerde mevcut ve geçerli sigortalılık sürelerinin dikkate alınması yasa gereğidir. Davacının belirtilen tarihlerde tahsis kapsamında değerlendirilecek sigortalılık süresi bulunmamaktadır. Yurt dışı borçlanma talebi ve borçlanma bedelinin ödenmesinin ise anılan maddelerin yürürlüğünden sonraki tarihlerde yapıldığı konusunda uyuşmazlık bulunmamaktadır.*

Özetle kademeli geçiş hükümlerinin öngörüldüğü 23.05.2002 tarihinden önce geçirilmiş olan bir sürenin varlığı kademeli geçiş hükümlerinden faydalandırıl-

Yargıtay H.G.K.'nın 15.3.2006 gün 2006/21-36 Esas 2006/80 Karar, 8.7.2009 gün 2009/21-309 Esas 2009/322 Karar sayılı kararlarında da açıklanan bu maddi ve hukuki ilkeler gözetildiğinde, davacının yaşlılık aylığından yararlanma koşullarının, 3201 Sayılı Kanun uyarınca borçlanmanın yapıldığı 13.12.2005 tarihinde yürürlükte bulunan 1479 Sayılı Kanunun 35. maddesine göre değerlendirilerek sonucuna göre karar verilmesi gerekirken, yurt dışı çalışmaların borçlanılması yoluyla elde edilen sigortalılık süresi dikkate alınarak, Geçici 10. maddesindeki değerlendirmeden hareketle sonuca varılmış olması, usul ve yasaya aykırı olup bozma nedenidir.”, YHGK., 04.07.2012, E. 2012/10-291, K. 2012/437 (Legalbank, 29.10.2013); Özer'e göre sigortalıların kuruma borçlanma yaptıkları tarih itibarıyla yürürlükte bulunan kanun hükümlerine göre yaşlılık sigortasından aranan şartlara göre faydalanıp faydalanamayacağı belirlenecektir (Özer, s. 337).

⁵⁹ “...3201 Sayılı Kanun uyarınca yurt dışı hizmet borçlanması, yurt dışında geçmiş sürelerin Türkiye’de geçmiş gibi değerlendirilmesi imkanı tanımaktadır. Bu Kanun hükümlerine göre borçlanılan yurt dışı çalışma süresi, bedelinin ödenmesi halinde, ait olduğu devrede dikkate alınarak, tahsis istemi yönünden bir değerlendirme yapılmalıdır. İkili uluslararası sosyal güvenlik sözleşmelerinde özel hüküm bulunmayan veya sözleşme imzalanmayan ülkelerdeki çalışmalarını borçlanılanlar yönünden sigortalılık başlangıcının ve dolayısıyla sigortalılık süresinin nasıl hesaplanacağı ise 3201 Sayılı Kanunun 5. maddesinde düzenlenmiştir. Anılan maddeye göre, Türkiye’de tescilli bulunan sigortalılar yönünden sigortalılık başlangıcı, tescil tarihinden itibaren borçlanılan süre kadar geriye gidilerek bulunacak tarih; tescilli olmayanlar yönünden ise, borcun tamamen ödendiği tarihten borçlanma süresi kadar geriye gidilerek bulunacak tarihtir.

Ancak bu kabule göre, Türkiye’de sigortalı olarak tescilli bulunanlar 506 Sayılı Kanunun Geçici 81. maddesinin sigortalının lehine olan kademeli geçiş hükmünden yararlanırken, tescilli bulunmayanların ise daha sonra yurt dışı hizmet borçlanması yolu ile kazanılan sigortalılık süresinden yararlanamaması şeklinde bir adaletsizlik ortaya çıkmaktadır. 4956 Sayılı Kanunun yürürlük tarihinden sonra borçlanılanlar, borçlandığı sürelerin Geçici 81. maddenin 4956 Sayılı Kanun ile değişikliğe uğradığı 23.5.2002 tarihindeki sigortalılık süresinin hesabında dikkate alınmayarak, Geçici 81. maddeden yararlandırılmaması, 3201 Sayılı Kanun ile sigortalılara tanınmış olan hakların ortadan kaldırılmasını sonucunu da doğurmaktadır. Nitekim, aynı ilkeler H.G.K.’nın başta 29.9.2010 gün ve E: 2010/10-471, K: 2010/439; 29.2.2012 gün ve E: 2011/10-803, K: 103 Sayılı ilamları olmak üzere çok sayıda ilamında da istikrarla vurgulanmıştır.

Açıklanan hukuksal nedenler karşısında: Yerel Mahkemenin, davacının yaşlılık aylığına esas sigortalılık süresinin hesabında, daha önce sigortalı olarak Türkiye’de tescilli olmayanların 506 Sayılı Kanunun Geçici 81. maddesinin yürürlük tarihinden sonra, yürürlük tarihinden öncesine ait devreye dair olarak yapacakları borçlanmaların, Geçici 81. madde uygulamasında gözetilmesi gerektiğini kabulle ve bu yolla 3201 Sayılı Kanun uyarınca borçlanarak kazandığı sigortalılık süresini de dikkate alarak, davacının yaşlılık aylığına hak kazanıp kazanmadığının 506 Sayılı Kanunun Geçici 81. maddesindeki koşullara göre belirlemesi ve bu değerlendirme ile ilk kararda direnmesi ilke olarak, usul ve yasaya uygundur...” , YHGK, 28.03.2012, E. 2012/10-27, K. 2012/254; YHGK., 06.04.2011, E. 2010/10-692, K. 2011/71 (Legalbank, E. T. 29.10.2013); Aynı yöndeki 29.09.2010 tarihli Hukuk Genel Kurulu kararını uygun bulan ve değerlendiren görüş için bkz. **Ocak**, Yurtdışı Hizmet Borçlanması, s. 311-324; Aynı görüş için bkz. Levent **Akın**, “Tebliğ: Sosyal Sigortalının Genel Hükümleri ve Türleri Açısından Yargıtay’ın 2010 Yılı Kararlarının Değerlendirilmesi”, Yargıtay’ın İş Hukuku ve Sosyal Güvenlik Hukuku Kararlarının Değerlendirilmesi 2010, Kamu İş, Ankara 2012, s. 525 (Sosyal Sigortalar).

ması için yeterli addedilmeli, Türkiye’de daha önceden tescil edilmiş bir sigortalılığın bulunup bulunmadığına bakılmamalıdır⁶⁰.

Son olarak 3201 sayılı Kanunun 5. maddesinin son fıkrasında yer alan sosyal güvenlik sözleşmesi bulunan ülkelerdeki bu Kanuna göre borçlananların sözleşme yapılan ülkede çalışmaya başlanılan tarihin ilk işe giriş tarihi olarak kabul edilmeyeceği hükmünün değerlendirilmesi gerekmektedir. Yurtdışı hizmet borçlanması sosyal güvenlik sözleşmesi bulunmayan ülkelerde geçen hizmetlerin değerlendirilmesi ya da aralarında sosyal güvenlik sözleşmesi bulunan ancak sözleşmede özel hüküm bulunmayan ülkelerde geçen hizmetler için önem arz ettiği belirtilmişti. İşte 5. maddenin son fıkrası sosyal güvenlik sözleşmesinde böyle bir hüküm bulunmayan hallerde işe giriş tarihinin nasıl kabul edilmesi gerektiği konusunda tereddütlerin giderilmesi açısından getirilmiş bir düzenleme olarak kabul görmelidir. Yoksa sosyal güvenlik sözleşmelerinde hüküm bulunması halinde zaten yurt dışı hizmet borçlanması yapılmasına dahi gerek bulunmayacaktır. Bu bakımdan ele alınan bu hükmün süre tespiti ve sigortalılık başlangıç tarihine yönelik olarak çelişki yarattığı fikri savunulmamalıdır⁶¹.

Diğer bir açıdan Yargıtay kararlarında da vurgulandığı üzere uluslararası sözleşmelerin Anayasamızın 90/son maddesi gereğince Türk kanunlarına nazaran hiyerarşik üstünlüğü bulunmaktadır⁶². Bu bağlamda da 3201 sayılı Kanunda

⁶⁰ **Canbolat**, s. 2265; **Ocak**, Yurtdışı Hizmet Borçlanması, s. 323.

⁶¹ Söz konusu hükmün Anayasa ve Vatandaşlık Kanunu ile çelişki içerisinde bulunduğu görüşü için bkz. **Canbolat**, s. 2262-2263; Aslanköylü’ye göre de 3201 sayılı Kanunun yürürlüğe girdiği tarihte bir kısım ülkelerle sosyal güvenlik sözleşmesi yapılmış bulunmaktaydı. Kanun koyucu tarafından kanuna dahil edilmek istenmeyen bir hükmün uygulanmasının yeni bir hüküm niteliği taşımasından dolayı yargı ve yürütmenin böyle bir hakkı bulunmamaktadır (**Aslanköylü**, s. 1755).

⁶² YHGK., 28.03.2012, E. 2012/10-27, K. 2012/254 (Legalbank, E. T. 29.10.2013); *Türkiye Cumhuriyeti ile Hollanda arasındaki Sosyal Güvenlik Sözleşmesinin 29’uncu maddesi hükmü gereğince, Hollanda’da çalışmaya başlanılan 04.03.1991 tarihinin Türkiye’de sigorta başlangıcı olarak tespiti istemine ilişkin olup; Mahkemece, davanın kabulüne karar verilmiştir. Türkiye Cumhuriyeti ile Hollanda arasında imzalanan Sosyal Güvenlik Sözleşmesinin, komuya ilişkin 29’uncu maddesi hükmü, Malullük, Yaşlılık ve Ölüm sigortaları hakkındaki Türk mevzuatının uygulanmasında, sigortalı, Türkiye’de yaşlılık sigortasına tabi işe girmeden önce, Hollanda’da bir yaşlılık sigortasına tabi olmuşsa, bahis konusu Hollanda rejimine tabi olduğu ilk günün, Türk mevzuatına göre yaşlılık sigortasına tabi işe ilk defa girdiği gün olarak kabul edileceğini öngörmüştür. Ancak bunun için Hollanda Sigorta Merciiinden anılan sözleşmenin 29’uncu maddesine uygun şekilde yurtdışı çalışmalarını gösterir çalışma belgeleri getirilerek sigortalının Hollanda yaşlılık rejimine ilk tabi olduğu tarih tereddüde mahal bırakmayacak şekilde belirlenmelidir. Somut olayda; her ne kadar Rotterdam Başkonsolosluğu Çalışma ve Sosyal Güvenlik Ateşeliği’nin hükme esas alınan yazısında, davacının 04.03.1991 – 31.08.2004 tarihleri arasındaki dönemde Hollanda’da çalıştığı işyerleri ve dönemleri gösterilmiş ise de; anılan belgenin, davacının Ateşeliğe ibraz ettiği belgelere istinaden düzenlendiği, Hollanda Sigorta Merciiine ait bu-*

yer alan hükmün ancak sosyal güvenlik sözleşmesinde hüküm bulunmaması halinde uygulanabileceğinin kabulü gerekmektedir⁶³. Buna karşılık, Yargıtay 10. Hukuk Dairesi sosyal güvenlik sözleşmeleri uyarınca işe giriş tarihinin belirlenmesi için borçlanma yapılması gerektiğine işaret etmekte⁶⁴ iken Yargıtay 21. Hukuk Dairesi ise kanaatimizce de isabetli olarak işe giriş tarihinin uluslararası sözleşmelerin hiyerarşik yapısı uyarınca üstün olduğundan bahisle borçlanma yapılmasına dahi gerek duyulmadan tespit edilmesi gerektiğine vurgu

lunmadığı ve Hollanda yaşlılık sigorta rejimi bilgilerini içermediği anlaşılmaktadır. Bu durumda; yukarıdaki açıklamalar çerçevesinde, davacıya ait Hollanda yaşlılık sigorta rejimine tabi sigortalılık sürelerini gösterir Hollanda Sigorta Mercii hizmet cetvelleri gibi ilgili kayıt ve belgeler davalı Kurum'dan usulünce celbedilip, Hollanda yaşlılık rejimine ilk tabi olunan tarih belirlenerek, sonucuna göre bir karar verilmesi gerekir...”, Y.10.HD., 05.07.2013, E. 2013/11376, K. 2013/15368 (Yayınlanmamış Karar).

⁶³ Libya ile yapılan sosyal güvenlik sözleşmesinde hüküm bulunmamasından dolayı 3201 sayılı kanunun uygulanması gerektiği yönünde bkz. Y.21.HD., 23.09.2010, E. 2009/11606, K. 2010/8852 (Legalbank, E. T. 24.11.2013); kararın ayrıntısı için bkz. dn. 663; Libya ile imzalanan sosyal güvenlik sözleşmesinde Libya’da sürekli nitelikte çalışan Türk vatandaşlarının uzun vadeli sigorta kollarının Türk sosyal güvenlik kuruluşlarınca yerine getireceği kabul edildiğinden, Libya’da çalışan vatandaşların borçlanma yapmalarına gerek bulunmamaktadır (Manav, s. 118).

⁶⁴ *...Yargıtay Hukuk Genel Kurulu'nun, 13.2.2002 t., 2002/10-21 E., 2002/70 K. sayılı anılan kararında belirtildiği üzere; Sosyal Güvenlik Sözleşmesinin 29'uncu maddesinin 4'üncü bendinde, "Bir kimsenin Türk sigortasına girişinden önce bir Alman Rant Sigortasına girmiş bulunması halinde, Alman Rant Sigortasına girişi, Türk sigortasına giriş olarak kabul edilir." Hükümüne yer verilmiş ise de bu hüküm, sözleşmenin 27'nci ve 29'uncu maddeyle bir bütün olarak yorumlanmadıkça tek başına uygulanamaz. Nitekim 29'uncu maddenin 3'üncü bendinde, 27'inci maddeye yollamada bulunularak, "...ancak, sözleşmenin 27'inci maddesine göre bir aylık veya gelir talep etme hakkının mevcut olması halinde, aşağıdaki hükümler uygulanır." Denmektedir. Kaldı ki, sözleşme hukukunda, sözleşme bir bütün olarak yorumlanıp aleyhe ve lehe olan hükümler birlikte uygulanır. Bu ilke, özel hukuk sözleşmelerinde olduğu gibi sosyal güvenlik sözleşmeleri bakımından da geçerlidir. (Yargıtay Kararları Dergisi, Cilt 28, Sayı 5, Mayıs 2002, s. 685-686.) Yukarıdaki açıklamalar çerçevesinde, anılan sözleşme hükmünün uygulanabilmesi, Türkiye Cumhuriyeti ile Federal Almanya Cumhuriyeti arasında imzalanan sosyal güvenlik sözleşmesi kapsamında, Türkiye’de sigorta başlangıcına esas olan Alman Rant Sigortasına giriş tarihinin, 3201 sayılı Kanun kapsamında borçlanılması ile mümkündür. Unutulmamalıdır ki Alman Rant Sigortasına giriş tarihinin Türk sigorta başlangıcı olarak kabulü özünde söz konusu tarih itibarıyla bir gün çalışıldığının kabulü anlamını da taşımaktadır. Bu nedenle, Türk sigorta başlangıcı olarak kabul edilen tarihe ilişkin sürenin fiilen borçlanılmış ve Türk sosyal güvenliği bakımından değerlendirilebilir hale getirilmiş olmasını aramak, yerinde olacaktır. Şu halde yapılması gereken iş; davacı tarafa yöntemine uygun şekilde verilecek mehille, Alman Rant sigortasına giriş tarihini içerecek şekilde ve borçlanma talep tarihinde ki şartlar çerçevesinde yurt dışı borçlanması, herhangi bir yurtiçi sigortalılığı olmadığından 5510 sayılı Kanunun 4/1-b madde kapsamında öngörülen sigortalılık niteliğinde olmak üzere, usulünce sağlanmalı ve borçlanmanın varlığı halinde, sigorta başlangıcına hükmedilmelidir...”, Y.10.HD., 20.09.2013, E. 2013/11820, K. 2013/16908 (Yayınlanmamış Karar); Y.10.HD., 13.09.2013, E. 2013/12772, K. 2013/16132 (Yayınlanmamış Karar); Y.10.HD., 19.09.2013, E. 2013/13942, K. 2013/16835 (Yayınlanmamış Karar);*

yapmaktadır⁶⁵. Nitekim söze konu aykırılığı ve çelişkiyi gidermek adına kanun koyucu 6552 sayılı Kanun'un 29. maddesi doğrultusunda 3201 sayılı Kanun'un 5. maddesine yapılan ekleme ile Türkiye ile arasında ikili sözleşme bulunan ülkelerde yaşayan vatandaşların emeklilik işlemleriyle ilgili olarak esas alınacak süre diğer ülkedeki ilk işe giriş tarihi olarak kabul edileceğini hüküm altına almıştır. Bu bağlamda açılan davalardan feragat edilmesi halinde de yargılama giderlerine hükmedilemeyeceği de ayrıca kabul edilmiştir (3201 sayılı Kanun geç. m. 8).

Son olarak yurtdışında geçen sigortalılık süresinin işe giriş tarihi olarak kabul edilebilmesi için ayrıca bu sigortalılık ilişkisinin fiili çalışmaya dayalı gerektiği de belirtilmelidir⁶⁶. Bu bakımdan gebelik/analık koruması, okul öğrenimi

⁶⁵ "...3201 sayılı Kanun'un 17.04.2008 tarih ve 5754 sayılı Kanun ile değişik 5. maddesinin son fıkrasında "Sosyal güvenlik sözleşmesi yapılmış ülkelerdeki hizmetlerini, bu Kanuna göre borçlananların, sözleşme yapılan ülkede ilk defa çalışmaya başladıkları tarih, ilk işe giriş tarihi olarak dikkate alınmaz." hükmü bulunmakta ise de Anayasa'nın 90. maddesi uyarınca yöntemine göre yürürlüğe girmiş uluslararası sözleşme hükümleri 3201 sayılı Kanunun 5. maddesinden önce uygulanma önceliğine sahip olduğundan ülkemiz ile sosyal güvenlik sözleşmesi bulunan ülkelerde ilk defa çalışmaya başlanılan tarihin ülkemizde sigortalılık başlangıç tarihi olarak kabul edilmesi gerekmektedir. Ülkemiz ile sosyal güvenlik sözleşmesi bulunan ülkelerde ilk defa çalışmaya başlanılan tarihin ülkemizde sigortalılık başlangıç tarihi olarak kabul edilebilmesi için 3201 sayılı Yasa kapsamında borçlanma talebinde bulunulması veya kısmen de olsa borçlanma bedelinin ödenmesi zorunlu değildir. Uluslararası sözleşmelere konulan bu yöndeki hükümlerin amacı; yurtdışında çalışan Türk vatandaşlarının ülkemize dönmesi halinde uzun vadeli sigorta kollarından sağlanan haklar yönünden önem arz eden sigortalılık başlangıç tarihinin belirlenmesinde ülkemizde çalışan sigortalılar ile aynı koşullara tabi tutmak olup bu hüküm 3201 sayılı Yasa'da yer alan yurtdışı borçlanma hükümlerinden bağımsız bir sosyal güvence olduğundan uygulanması için borçlanma koşulu da aranmaz. Yurtdışında çalışan Türk vatandaşlarının yurtdışında geçen hizmetlerinin borçlandırılarak ülkemiz sosyal güvenlik mevzuatına mahullük, yaşlılık ve ölüm (uzun vadeli sigorta kolları) hallerinde Türkiye'de geçmiş hizmet gibi değerlendirilmesini sağlamak amacıyla yürürlüğe giren 30.05.1978 tarih ve 2147 sayılı Kanun ile 08.05.1985 tarih ve 3201 sayılı Kanun'ların kendilerinden önce yürürlüğe giren uluslararası sözleşmeler ile yabancı bir ülkede çalışan Türk vatandaşlarına tanınan sosyal güvenlik haklarını koşula bağlaması, ortadan kaldırması veya sınırlaması da Anayasa'nın 90. maddesinin açık hükmü karşısında mümkün değildir. Mahkemece, yukarıda yer alan maddi ve hukuki olgular ile taleple bağlılık kuralı da gözetilerek davacının fiili çalışmasının bulunduğu ve 18 yaşını ikmal ettiği tarihin ülkemizde sigortalılık başlangıç tarihi olarak tespitine karar verilmesi gerekirken 3201 sayılı Yasa kapsamında prim ödemesi bulunmadığı gerekçesiyle istemin reddine karar verilmesi usul ve yasaya aykırı olup bozma nedenidir...", Y.21.HD., 10.10.2013, E. 2013/17038, K. 2013/18395 (Yayınlanmamış Karar).

⁶⁶ "...Somut olayda, davacının 01.04.1988-31.03.1989 tarihleri arasında "çocuk yetiştirme (Pflichtbeitragszeit für Kindererziehung)" nedeniyle sigorta kapsamına alındığı ve bu dönemde fiili çalışmasının bulunmadığı, fiili çalışmasının 18 yaşını ikmal etmesinden sonra 18.07.1994 tarihinde başladığı anlaşılmaktadır. Mahkemece, yukarıda yer alan maddi ve hukuki olgular gözetilerek davacının Almanya'da fiili (eylemli) çalışmasının başladığı 18.07.1994 tarihinin ülkemizde sigortalılık başlangıç tarihi olarak kabulüne karar verilmesi gerekirken yerinde olmayan gerekçe ile yazılı biçimde karar verilmesi usul ve yasaya aykırı olup bozma nedenidir...", Y.21.HD., 18.07.2013, E. 2013/12138, K. 2013/14950 (Yayınlan-

ve çocuk yetiştirme süreleri olarak kabul edilen sigortalılık süreleri fiili çalışma kapsamında değerlendirilmediğinden borçlanma konusu da yapılamayacaktır⁶⁷. Yine sosyal güvenlik sözleşmesinde esas alınan bir sigortalılık hali söz konusu olmalıdır. Nitekim Türk-Alman sosyal güvenlik sözleşmesine göre ev hanımı iken geçirilen süreler ile yardım niteliğinde yapılan ödemeler yurtdışında geçen çalışma olarak kabul edilmediğinden sigortalılık başlangıç tarihi olarak da dikkate alınmayacaktır (ek söz. m. 29/4)⁶⁸.

mamış Karar); "...Somut olayda, davacının 05.06.1989-31.07.1990 tarihleri arasında "Gebelik/Analık Koruması (Schwangerschaft/Mutterschutz)" ve "çocuk yetiştirme (Pflichtbeitragszeit für Kindererziehung)" nedeniyle sigorta kapsamına alındığı ve bu dönemde fiili çalışmasının bulunmadığı, fiili çalışmasının 18 yaşını ikmal etmesinden sonra 15.04.1991 tarihinde başladığı anlaşılmaktadır...", Y.21.HD., 18.07.2013, E. 2013/11982, K. 2013/14949 (Yayınlanmamış Karar); Y.21.HD., 11.07.2013, E. 2013/10529, K. 2013/14758 (Yayınlanmamış Karar); "...dava dosyası içerisinde yer alan 30.10.2012 günlü Alman sigorta kurumuna ait sigorta hesap cetvelinde, davaya konu yapılan ve rant sigortasına giriş tarihi olarak öngörülen 01.06.1986 tarihinde başlayan ve 30.11.1988 tarihine kadar devam eden dönemde "Pflichtbeitragszeit für Kindererziehung (çocuk yetiştirmeden dolayı zorunlu prim süresi)" olarak bir sürenin kayıtlı bulunması karşısında; anılan sigorta hesabındaki kayıtlı sürenin, yukarıda bahsedilen Uluslararası sözleşme hükmü kapsamında, uzun vadeli sigorta kollarından olan malullük, yaşlılık ve ölüm Sigortalarından Alman Rant Sigortasına giriş niteliğinde bir sigortalılık süresi olup olmadığı usulünce araştırılmalıdır. Yapılacak araştırma neticesi, rant sigortası kapsamında bulunmadığının anlaşılması halinde, Türk-Alman Sosyal Güvenlik Sözleşmesinin sigorta başlangıcına dair yukarıdaki sözleşme hükmünün uygulanmasını gerektirecek nitelikteki rant sigortasına giriş tarihi belirlenmeli ve böylece davacı istemi bu çerçevede yeniden değerlendirilerek varılacak sonuca göre bir karar verilmelidir...", Y.10.HD., 20.09.2013, E. 2013/13687, K. 2013/16912 (Yayınlanmamış Karar); "...Somut olayda, dava dosyası içerisinde yer alan 27.01.2011 günlü Alman sigorta kurumuna ait sigorta hesabında, davaya konu yapılan ve rant sigortasına giriş tarihi olarak öngörülen 01.08.1977 tarihinde başlayan ve 04.07.1980 tarihine kadar devam eden dönemde "Pflichtbeitragszeit berufliche Ausbildung (mesleki eğitimden dolayı zorunlu prim süresi)" olarak bir sürenin kayıtlı bulunması karşısında; anılan sigorta hesabındaki kayıtlı sürenin, yukarıda bahsedilen Uluslararası sözleşme hükmü kapsamında, uzun vadeli sigorta kollarından olan malullük, yaşlılık ve ölüm Sigortalarından Alman Rant Sigortasına giriş niteliğinde bir sigortalılık süresi olup olmadığı usulünce araştırılmalıdır. Yapılacak araştırma neticesi, rant sigortası kapsamında bulunmadığının anlaşılması halinde, Türk-Alman Sosyal Güvenlik Sözleşmesinin sigorta başlangıcına dair yukarıdaki sözleşme hükmünün uygulanmasını gerektirecek nitelikteki rant sigortasına giriş tarihi belirlenmeli ve böylece davacı istemi bu çerçevede yeniden değerlendirilerek varılacak sonuca göre bir karar verilmelidir...", Y.10.HD., 05.07.2013, E. 2013/11369, K. 2013/15371 (Yayınlanmamış Karar); Y.10.HD., 20.09.2013, E. 2013/12759, K. 2013/16909 (Yayınlanmamış Karar).

⁶⁷ Y.21.HD., 11.07.2013, E. 2013/10431, K. 2013/14757 (Yayınlanmamış Karar); Y.21.HD., 04.07.2013, E. 2013/11937, K. 2013/14454 (Yayınlanmamış Karar).

⁶⁸ "...Yurt dışında iken fiili (eylemlî) çalışması bulunmadığı halde o ülkenin sosyal güvenlik mevzuatına göre yardım niteliğinde ödeme yapılan dönemler ile ev hanımı olarak geçen sürelerin Türk Alman Sosyal Güvenlik Sözleşmesine Ek Sözleşmenin 29. maddesinin 4. bendi anlamında yurt dışında geçen çalışma olarak nitelendirilmesi mümkün olmadığından ülkemizde sigortalılık başlangıç tarihi olarak kabul edilmesi mümkün değildir. Öte yandan prim kesintisi yapılmaksızın yurt dışında eğitim süresi olarak veya meslek öncesi eğitim kursu geçen sürelerin de sigortalılık başlangıç tarihi olarak kabul edilmesi mümkün değildir... Anılan uluslara-

SONUÇ

Yurt dışı hizmet borçlanması, yurt dışında çalışan ya da yurt dışında ev kadını olarak hayatını idame ettirmiş olan Türk vatandaşlarının geçirdikleri bu süreleri Türkiye’de sigortalı olarak geçirmiş gibi kabul edilmesine olanak sağlayan bir düzenlemedir. Yurt dışı hizmet borçlanması esas itibariyle sosyal güvenlik sözleşmesi bulunmayan ya da sosyal güvenlik sözleşmesi bulunup da sözleşmede yurt dışında geçen sürelerin sigortalılığına dahil edilmesine ilişkin süre bulunmayan ülkelerde çalışan ya da ev kadını olarak geçirilen süreler için söz konusu olacaktır.

Yurt dışı hizmet borçlanmasından faydalanabilmek için öncelikle Türk vatandaşı olmak gerekmektedir. Diğer taraftan erkek vatandaşların fiilen çalışmalarını, diğer bir anlatımla uzun vadeli sigorta kollarına tabi olarak çalışmalarını aramaktadır. Ancak ev kadını olarak da sigortalı olarak da geçirilen sürelerin 18 yaşın tamamlanmasından itibaren dikkate alınacağı belirtilmelidir.

Yurt dışı hizmet borçlanmasından faydalanabilmek için diğer bir şart da tahakkuk ettirilen borcun yatırılmış olmasıdır. Bu bağlamda bir kişi prim borcunu da ödemesi halinde bu sürelerin sigortalılığına dahil edilmesini sağlayacak ve uzun vadeli sigorta kollarından özellikle yaşlılık sigortasından sağlanan haklardan primin yatırıldığı tarihi takip eden ay başından itibaren diğer şartların oluşturulması kaydıyla faydalanabilecektir.

rası sosyal güvenlik sözleşmesi ile Almanya’da çalışan Türk vatandaşlarının ülkemize dönerrek çalışması ve/veya borçlanması halinde uzun vadeli sigorta kollarından bağlanacak aylıklara hak kazanma koşullarında yurt dışında çalışmaya başladıkları tarihin dikkate alınması yoluyla sosyal güvenlik haklarının korunması amaçlanmıştır. Anılan hüküm, borçlanma hakkından bağımsızdır...Mahkemece, yukarıda yazılı hukuksal nedenler gözetilerek 17.01.1965 doğumlu davacının 01.04.1999 tarihinden itibaren Almanya’da eylemli çalışması bulunduğu gözetilerek 01.04.1999 tarihinin ülkemizde sigortalılık başlangıç tarihi olarak kabulüne karar verilmesi gerekirken davacının borçlanma hakkını kullanmadığı gerekçesiyle istemin reddine karar verilmesi usul ve yasaya aykırı olup bozma nedenidir...”, Y.21.HD., 10.10.2013, E. 2013/15718, K. 2013/18387 (Yayımlanmamış Karar).

KAYNAKÇA

- Akın**, Levent, “4958 Sayılı Yasa ve Anayasa Mahkemesi Kararının Yurt Dışı Hizmet Borçlanmasına Etkileri”, A. Can Tuncay’a Armağan, Legal Yayıncılık, İstanbul 2005, s. 953-998 (Borçlanma).
- Akın**, Levent, “Tebliğ: Sosyal Sigortaların Genel Hükümleri ve Türleri Açısından Yargıtay’ın 2010 Yılı Kararlarının Değerlendirilmesi”, Yargıtay’ın İş Hukuku ve Sosyal Güvenlik Hukuku Kararlarının Değerlendirilmesi 2010, Kamu İş, Ankara 2012, s. 405-595 (Sosyal Sigortalar).
- Arıcı**, Kadir, “5510 Sayılı Kanunun Yürürlük Tarihinden Önceki Dönemde Doğum Yapan Kadın Sigortalılar (4A) da Doğum Borçlanmasından Faydalanabilirler”, Sicil İş Hukuku Dergisi, C. 5, S. 19, İstanbul 2010, s. 159-168.
- Aslanköylü**, Resul, Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu Şerhi, (SSK ve BAĞ-KUR KANUNU ile Karşılaştırmalı), C. II, Bilge Yayınevi, Ankara 2013.
- Başterzi**, Fatma, Yaşlılık Sigortası, TİSK Yayını, Ankara 2006.
- Canbolat**, Talat, “Yurt Dışı Hizmet Borçlanması Yapanlar da Kademeli Geçişten Yararlanırlar ve Sigortalılığın Başlangıç Tarihi İki Sosyal Güvenlik Anlaşmalarına Göre Belirlenir (Karar İncelemesi)”, Prof. Dr. Sarper Süzek’e Armağan, C. 2, Beta Yayıncılık, 2243-2265.
- Caniklioğlu** Nurşen/**Canbolat**, Talat, “Yurtdışı Hizmet Borçlanması”, Prof. Dr. Fehiman Tekil’in Anısına Armağan, Beta Yayıncılık, İstanbul 2003, s. 867-895.
- Çolak** Mahmut/**Öztürk** Ercüment, Yurt Dışındaki Türk Vatandaşlarının Emeklilik Yolları ve Sosyal Güvenliği, Yaklaşım Yayıncılık, Ankara 2006.
- Ergin**, Hediye, “Son Değişiklikler Işığında Yurtdışı Hizmet Borçlanması”, Legal İSGHD., C. 5, S. 18, İstanbul 2008, s. 551-592 (Son Değişiklikler).
- Ergin**, Hediye, “Yurtdışı Hizmet Borçlanmasında Son Gelişmeler”, Sicil İş Hukuku Dergisi, C. 4, S. 16, İstanbul 2009, s. 163-180 (Borçlanma).
- Ergin**, Hediye, “Zorunlu Göçe Tabi Tutulduktan Sonra Türk Vatandaşlığına Alınanların Yurtdışı Hizmet Borçlanmasından Yararlanması”, Legal İSGHD., C. 6, S. 24, İstanbul 2009, s. 1463-1475 (Göç).
- Göktaş**, Murat/**Çakar**, Erden/**Özdamar**, Murat, Türk Sosyal Güvenlik Sisteminde Emeklilik ve Primsiz Rejim, Yaklaşım Yayıncılık, Ankara 2011.
- Güzel**, Ali /**Ocak**, Saim, “Yurtdışı Hizmet Borçlanmasına İlişkin Yeni Düzenlemeler ve Yargı Kararları Hakkında Genel Bir Değerlendirme”, Legal İSGHD., C. 3, S. 12, İstanbul 2006, s. 1309-1354.
- Güzel**, Ali/**Okur**, Ali Rıza/**Caniklioğlu**, Nurşen, Sosyal Güvenlik Hukuku, 14. B., Beta Yayıncılık, İstanbul 2012
- Manav**, Eda, “Yurtdışında Yaşayan Türk Vatandaşlarının Çalışma Hayatına İlişkin Önemli Sorunlar”, Sicil İş Hukuku Dergisi, C. 3, S. 30, İstanbul 2013, s. 109-132.

- Ocak, Saim**, “Sigorta Başlangıcından Önceki Doğumlar Nedeniyle Hizmet Borçlanması (Karar Tahlili)”, Legal İSGHD, C. 8, S. 24, İstanbul 2011, s. 1477-1523 (Borçlanma).
- Ocak, Saim**, “Türkiye’deki Sigortalılığı Üzerinden Malullük ya da Emekli Aylığı Alan Kişinin Yurt Dışında Çalışması”, Legal İSGHD, C. 9, S. 36, İstanbul 2012, s. 209-229 (Yurtdışında Çalışma).
- Ocak, Saim**, “Yargıtay Hukuk Genel Kurulu’nun Yurtdışı Hizmet Borçlanması Hakkında 29.09.2010 Tarihli Kararın İncelenmesi”, Çalışma ve Toplum Dergisi, C. 2, S. 29, İstanbul 2011, s. 311-324 (Yurtdışı Hizmet Borçlanması).
- Ökur, Ali Rıza**, “Yurt Dışı Hizmet Borçlanması ve Türk Vatandaşlığı Koşulu”, Çalışma ve Toplum Dergisi, C. 3, S. 10, İstanbul 2006, s. 129.
- Özer, Hatice Duygu**, Türk Sosyal Güvenlik Hukukunda Yaşlılık Aylığına Hak Kazanma Koşulları, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul 2012.
- Pakin Akın, Ebru**, Türk Hukukunda Kadın İşçilerin Sosyal Güvenliği, Legal Yayıncılık, İstanbul 2005.
- Tezel, Ali/Kurt, Resul**, Sosyal Güvenlik Reformu Yorum ve Açıklaması, 6. B., Yaklaşım Yayıncılık, Ankara 2009.
- Tuncay Süleyman/Aras Ahmet**, Sosyal Güvenlik Sistemimizde Son Düzenlemelerle Hizmet Borçlanmaları (İçtihatlı ve Örnekli), Yaklaşım Yayıncılık, Ankara 2010.
- Tuncay, Can**, “Doğum İzni Borçlanması –Karar İncelemesi-“, Legal İSGHD, C. 7, S. 27, İstanbul 2010.
- Tuncay, Can/Ekmekçi, Ömer**, Sosyal Güvenlik Hukuku Dersleri, 15. B., Beta Yayıncılık, İstanbul 2012.
- Uşan, Fatih**, Türk Sosyal Güvenlik Hukukunun Temel Esasları, 1. B., Seçkin Yayıncılık, Ankara 2009.